

MAGYAR HÍR- LAP

3 lei

Taxa postală plătită
aprobării Dir. G.

T. „Otthon” Írók és Hírlapírók Köré
MUNGBARIA VII Erzsébet-körút 9-11.
BUDAPEST

Főszerkesztő:
dr Paál Árpád

KERESZTÉNY POLITIKAI NAPILAP
V. évfolyam, 245 (1391) szám * Szerda, 1936 október 28

Főmunkatárs:
dr Gyáriás Elemér

Károly király Sinaiából elutazott Prágába

Kiséretében von Mihály nagyvajda és Antonescu
külgügyminiszter. — Az uralkodó távollétében a
minisztertanács gyakorolja az állami felségjogokat

Bucuresti. Saját tud. Hétfő éjjel fél 12-kor a király Mihály nagyvajdával együtt elutazott Sinaiából Prágába. A kormány tagjai este különvonattal indultak el Bucurestiből Sinaiába, hogy a király elutazásánál jelen lehessenek. 11 órakor érkeztek meg oda és az udvari pályaudvar szalonjában várakoztak az uralkodóra. A kormány tagjain kívül jelen voltak itt: Jan Seba csehszlovák követ, Saveanu és Dimitriu, a parlament két házának elnökei, Cernat sziguranca vezérigazgató, Donescu főpolgármester, Baliff udvari marsall és más udvari, katonai és közigazgatási méltóságok.

Éjjel 11.20-kor érkezett a király gépkocsija a kastélyból az állomásra s a szalon bejáratánál Tatarescu miniszterelnök üdvözölte az uralkodót. A király és Mihály nagyvajda sorra kezét szorították a jelenlevőkkel, aztán végighaladtak a perronon, ahol a király a vagonba szállás előtt még rövid ideig elbeszélgetett Tatarescuval, majd elhelyezkedtek a vonaton, amely 11.23-kor elindult. Ugyanezzel a vonattal Prágába utaztak még Victor Antonescu külgügyminiszter és Jan Seba bucuresti csehszlovák követ, Baliff udvari marsall, Irdareanu ezredes, szárnységéd, Mocsonyi fővadászmester és még néhány udvari méltóság.

MINISZTERTANÁCS A VONATON.

A kormány tagjai ugyanazzal a különvonattal, amellyel Sinaiába utaztak, a királyi vonat elindulása után néhány perccel visszautaztak Bucuresti felé.

A vonaton, menet és jövet, minisztertanács volt, amelyről hivatalos közleményt adtak ki. Eszerint: a minisztertanács folytatta azoknak a törvényjavaslatoknak a megtárgyalását, amelyek a november 15-én kezdődő parlamenti ülészakban megszavazásra kerülnek. Ezek: a mezőgazdasági biztosításokra, a gabona raktározására, standardizálására és más közérdeklő munkák szabályozására és ellenőrzésére, a közvagyon megvédésére, az újságíró testület meg-

szervezésére és a sajtó szabályozására, a miniszteri felelősségre és a bíróság új szervezétére vonatkozó törvényjavaslatok.

A szakminiszterek ismertető magyarázatai után — fejezi be a közlemény, — a minisztertanács magáévá tette ezeket a javaslatokat. A királyi dekrétum, amely a felségjogokat az uralkodó távollétében a minisztertanácsra ruházza, s amelyet Tatarescu legutóbbi sinaiai kihallgatása alkalmával iratott alá, a Monitorul Oficial mai számában jelenik meg.

Oradea. Saját tud. Kedden délután 2 óra 8 perckor érkezett a király különvonata Oradeára. A hatóságok minden ünnepélyes fogadtatást mellőztek s csupán a gyönyörűen felkészített pályaudvar jelezte a magas vendégek érkezését. Tíz percig állott a különvonat Oradeán s ezalatt Ófelsége Károly király és Mihály nagyvajda az udvari vonat szalonkocsijában tartózkodtak. 2 óra 19 perckor hagyta el a különvonat Oradeát.

NAGY ELŐKÉSZÜLETEK PRÁGÁBAN A KIRÁLY FOGADTATÁSÁRA.

Prágából jelentik: A cseh fővárosban óriási előkészületeket tettek, hogy minél ragyogóbb fogadtatásban részesítsék az odaérkező Károly román királyt és Mihály trónörökösöt. A királyi látogatás az október 28-iki csehszlovák nemzeti ünnep alkalmára szól; ez az ünnep Csehszlovákia államát levésének a 18-ik évfordulója.

Zászlók sokasága borítja el a várost, s díszes diadalivék épültek azokon az utcákon, ahol a királyi menet elvonul. A kirakatok is virágdíszben üsznek s azok közt Károly király, Mihály trónörökös, Benes köztársasági elnök és Massaryk volt elnök képei állanak. A képes lapok a román királyi család fényképeit hozzák, s tejes ünnepi számat szentelnek a király és a királyi család méltóságára. A többi lapok üdvözlő cikkeket hoznak Románia uralkodójához, s részletesen közlik a csehszlovák nemzeti ünnep nagy programját.

A prágai régi királyi várat alakították át Károly király szállásául

Prágából jelentik: A cseh főváros kedden reggel valóságos zászlóerdőbe öltözött. A házakat virágfüzérrel, fenyőágakkal, szőnyeggel díszítették. A történelmi épületek előtt a fényoszlopok százaát helyezték el, hogy este, Károly király bevonulásakor minden fényárban úszjon. A Hradzsín egyik szárnyát teljesen átalakították, hogy méltóképpen fogadja a királyvendéget. Kétszáz munkás dolgozott hónapokon át az épületszárny újjáépítésén. Az első emeleten rendezték be az uralkodó lakosztályát, mely valóban fejedelmi fényűzéssel épült. Gyönyörű berendezés, pompás szőnyegek, fürdőszoba süllyesztett medencével, árnyéklüki világítás és értékes festmények.

A munkálatokat Benes elnök felesége személyesen irányította.

Mihály trónörökösnek a második emeleten, Antonescu külgügyminiszternek és kíséretének a harmadik emeleten jelölték ki lakosztályt.

A rendőrség ez alkalomból rendkívüli intézkedéseket tett, hogy a királyi vendégeknek

bántódásuk ne essék. A kedd délután óta már cseh területen haladó királyi vonat előtt két másik szerelvény fut, hogy minden merényletet megakadályozzon. A lakossággal közölték, hogy azok az utcákon, amelyeken a királyi vendégek elhaladnak, el lesznek zárva a forgalomtól. Az ut szélén székeket, padokat állítani, a király elé virágot szórni, vagy lefényképezni szigorúan tilos. A házigazdák személy szerint is utasítást kaptak, hogy gondosan ellenőrizzék házaikat, padlásaik zárva legyenek, s azokon senki ne tartózkodjék. A karhatalom az utcákon kétfős sorfalat áll.

A király szerdán résztvesz a hivatalos ünnepségeken s azután még egy hétig marad. Brünnebe is ellátogat, azután a Tátrába megy zergevadászatra.

Beavatottak valószínűnek tartják, hogy a király, aki november 1-én átveszi Pozsonyban a neki ajándékozott pozsonyi háziezredet, Mihály trónörökös társaságában Budapesten keresztül utazik haza.

Forduló pontok

(S. I.) — A minap az egyik itteni lap, mely a „népfront” gondolati vonalán szokott hadakozni és csak nemrégiben is őszinte könyveket hullatott Zinovjevék korszerű elmúlása fölött, érdekes és tanulságos elmefuttatást közölt annak a veszedelméről, ha Európa népe, mint valami gigászi labdarugó mérkőzés közönsége, két eszmevilági ideológiai — pártra szakad. Az efféle „elvi” viták a cikk szerint azzal fenyegetnek, hogy előbb-utóbb verekedéssé fajulnak, ami a népek között a háborút jelenti. Ambár a cikket nagy általánosságban írták, nyilvánvaló, hogy ideszóló tanulságai vannak és még az is meglehet, hogy éppen e tanulságok miatt közölték le.

Egy másik „népfront”-harcos még ennél is tovább megy és ilyeneket ír: „...látszódjék bár meghátrálásnak, elfogadjuk egy másik lap társunk szempontját is: nem hasznos a mai körülmények között a tőlünk amugyis távol eső, legalább is földrajzilag távoleső, spanyol eseményekkel kapcsolatban két részre szakítani az „új” magyarságot...” Ambár ezt a visszavonulást csak azután kezdi meg, hogy a kuruc háborúk kölcsönös portyázásával hasonlítja össze a spanyol bolsevisták szörnyű őrjöngéseit és ezek számára ugyanazt a felmentést kéri, mit a magyar nemzeti közvélemény a kurucoknak megadott, a lényeg mégis csak az, hogy feladja a „népfrontot” és visszavonul. Ebben az utolsó „történelmi” riportban ugyan jó néhány véka olajat önt a felekezeti torzalkodás izzó parázsára, a háborúban is szokás volt azonban előbb felgyújtani a falut, melyet el kellett hagyni.

A falvak leégnek. Ujakat kell építeni. Ezek az „elvi” előtörések és visszavonulások azonban, amiből az itteni ujságcsinálás immár 18 éve áll, éppen az építésről szólnak a legrikkáiban. A történelem meg fogja állapítani, hogy ez az ujságcsinálás politikai harcokat vívott, sérelmek ellen tiltakozott, világnézetekről elmélkedett, de nem teljesítette azt a kötelességet, ami a nemzetek újjáépítő korszakaiban a sajtónak a legfőbb kötelessége: nem mutatott új utakat, nem tanított, nem toborzott, nem harcolt e nehézség és új, mondjuk úgy, hogy *kisebbségi* utaknak követése érdekében, Mi pedig azt véljük, hogy ez a kötelesség az összes többieket megelőzi. A sorrend körülbelül az, mint a munkásmozgalomban a szakszervezeti iskolázottság, meg a — sztrájkok dolga. A munkáslapok csak akkor szoktak a sztrájkok hírdetésére áttérni, ha előbb jól kitanított és beiskolázott, mozgalmilag közös nevezőre hozott tábor áll mögöttük.

Az első helyen említett cikk igen megszívlelendő megállapításokat tesz. Azt olvassuk többek között abban, hogy: „...csak látszat szerint van itt szó elvek harcáról, a valóságban egy tömegszüneti üzleti kihasználásról van szó, amihez mindig akad szép számmal lelkiismeretlen vállalkozó mind a két oldalon...” Ha mi, kissé idősebbek emlékünke idézzük azt a hanghordozást, ahogyan például a *Brasói Lapok* (ugyanazok a tulajdonosok, ugyanazok a szerkesztők) ezeltől 15 esztendővel a szelős jobboldali magyar nacionalizmus szolgálatában állt, ahogyan nemzeti ellenállásra, az elvesztett harc folytatására izgatott, ahogyan Paál Árpád, Zágoni István és más tősgyökeres székely patrióták magyar hűségét egyszerűen kétségbevitte, mert a székely pontot

só" múltat pedig szembe-
unistáskodó, minden dísz-
hangotadó, a mentésget
antikát ravasz módokon
iseivel, — meg kell állapí-
tani lap cikkírója valóban
nem jár messze az igazságtól.

Ez a kitűnő cikkíró, aki lényegében szintén
a visszavonulás mélabús kurtjeit fújja, mond
azonban egyebet is.

... Ha a demokraták harcolni akarnak a
demokrácia létjogáért, akkor nem tehetnek
egyebet, mint az európai emberiség gazdasági
és szociális helyzetének megjavításán kell mun-
kálkodniok, tekintet nélkül arra, hogy a part-
ner, akivel együtt kell dolgozniok, milyen hitet
vall, vagy milyen életformát tart ideálisnak a
maga számára...

Ne essünk abba a hibába, hogy mindig
csak általánosságokban mozogjunk, valamint
abba se, hogy a romániai közélet problémáit
állandóan összezavarjuk a mi kis belső közle-
tünk kérdéseivel. Nézzünk a szemébe annak,
hogy mit jelentenek ezek a bölcs megállapítá-
sok a mi saját belső életünkben, aminek a
nemzeti lényegét nem változtatja meg az,
hogy itteni viszonyaink között csak gazdasági
és társadalmi formákban jelentkezhetik.

Vannak-e tehát a mi belső életünkben
olyan pontok, ahol mindenkinek feltétlenül, te-
vélegesen munkával együtt kellene munkálkod-
nia? Ahol nem lehetséges az efféle kényelmes
munkamegosztás, hogy egyesek maguknak a
kritizálást választják, mint egyedüli hozzájár-
ulást a közös nemzeti munkához és azon túl
semmiégyebet sem kívánnak vállalni?

Nyugodtan megállapíthatjuk, hogy vannak.
Ha pedig kissé szigorubbán fogjuk fel a mi
nemzetiségi életünket, azt is mondhatjuk, hogy
ez az élet szinte kizárólag ilyen pontokból áll.
Néhány e pontok közül: az *áldozatkészség* egy-
ház és iskola érdekében; a *közérdeklőség* a gaz-
dasági, a *fejvelem* a politikai életben; a nem-
zeti *együttműködés*, mindenütt, ahol az szük-
séges és lehetséges: a *szövetkezeti* szellem a hit-
tel, a termelés és a közvetítés terén.

E pontok körül ma nem lehet vita olyan
emberek között, akik ezen a földön magyarok
és keresztények óhajtanak maradni, mint ma-
gyarok és keresztények pedig magasabb lelki
és társadalmi egységet — *nemzetet* akarnak al-
kotni. Aki ma e pontok körül is vitát próbál
támasztani, annak hovatovább kételkednünk
kell a jóhiszeműségében. Akkor korlátoltságot
ugyanis, mely e követelmények igaz belső ér-
telmét nem tudja átlátni, nem igen tudunk fel-
tételezni.

Hogyan működhetik hát közre egy magya-
roknak írt napilap a nagy és közös célok érde-
kében? Elég-e örökké csak bírálgni, támadni
és a bajok forrását mindig másokban keresni?

Nincsenek-e módok, amelyekkel a napilapok a
nagy feladatokon *közvetlenül* is munkálkod-
hatnak?

Annnyira vannak, hogy az úgynevezett fe-
lelős tényezők a sajtó közreműködése nélkül tu-
lajdonképpen csak keveset tudnak elérni. Ne
felejtjük ugyanis el, hogy ma itt minálunk, a
mi belső életünkben a napilap az egyetlen ál-
landó szerves összeköttetés *politikai gondolatait*
és *tömeg között*.

Hogyan munkálkodhatnak például „de-
mokrata” és „liberális” napilapjaink az itteni
magyar „*emberiség gazdasági és szociális helye-
zetének megjavításán*...?” Elég-e ennek érde-
kében annyi, hogy a spanyol kormány őrzőgő
kegyetlenkedéseit, istentelen templom-pusztítá-
sait történelmi alapon mentessék?

Határozottan állítjuk, hogy nem elég és
azt is, hogy minden, itteni magyarok számára
írt napilapnak igen világos közvetlen felada-
tai vannak.

Ezeknek a lapoknak a magyar újságírás
közismert ötletességével és színességével min-
den alkalmat meg kell ragadniok, hogy olvasó
közönségüket tanítsák és figyelmeztessék: *meg-
változott a világ körülöttünk*. Ma mindenki-
nek közvetlenül részt kell vennie a nemzeti
munkában: egyházi adót kell fizetni; tagsági
díjakat pontosan le kell róni; egymást vásár-
lással, megrendeléssel támogatni kell, hogy a
magyar iparos, a magyar kereskedő is tudjon
egyházi adót, iskolai hozzájárulást fizetni; nem-
zeti feyelmet kell tartani, mert a nagyhangu
feyelmetlenségnél jobb, — még ha esetleg
helytelen úton vagyunk is, — de feyelmezet-
ten járunk; a magunk ügyeit egymás között
kell elintéznünk és szencziók kedvéért, la-
punk nagyobb kelendőse kedvéért, nem sza-
bad egész nagy ügyeket ellenfeleinknek kiszol-
gáltatni.

Nincsen nap, amikor ezekre rá ne lehetne
mutatni. Ha „demokrata” lapjaink annyi buz-
galommal üznék a tanításnak és toborzásnak
ezt a munkáját, ahogyan például Hitler min-
den ténykedésének megátalkodott gonoszágá-
ról és a spanyol bolsevista kormányzat törekvé-
seinek tulajdonképpeni nemességéről igyekez-
nek meggyőzni olvasóközönségüket, igen-igen
messze volnánk már a nemzeti építkezés mun-
kájában. Az új légré megvolna már.

Egész külön fejezetet érdemel meg ebből
a szempontból a *szövetkezeti* kérdése.

A mi kis itteni magyar nemzetünknek
éppen olyan *életérdeke* a *szövetkezeti*, mint
akár *anyanyelvi kulturájának művelése*. Min-
den rendű és rangú falusi gazdánknak, a vá-
rosi kisiparoságnak, a városi ipari munkás-
ságnak és az egész magyar szellemiségnek
egész boldogulása egyaránt a *szövetkezeti szer-
vezkedésen múlik*. Ezeket kívül pedig van-
nak-e számbavehető magyar társadalmi osz-

tályok, melyekért a többinek, az óriási több-
ségnek érdekeit fel szabadna áldozni? A szö-
vetkezeti szervezkedés közvetve még a ma-
gyar kereskedőnek is érdeke, mert széles ma-
gyar városi és falusi rétegek fizető képességét
emeli. A szövetkezet végül egyszerűen és rövi-
den egyet jelent a *magyar nemzeti középosz-
tály jövőjének kérdésével*. Ha nem tereljük gaz-
dasági életünket széles nemzeti szövetkezeti
mozgalomnak medrébe, középosztályunk szá-
mára megszűnik az *utánpótlás gazdasági le-
hetősége*.

Ki tehetné ezt a megrázó valóságot a ma-
gyar tömegek köztudomásává, ha nem a ma-
gyarul írt, naponta a magyarok kezébe adott
sajtó? Kinek kellene napról-napra minden al-
kalmat megragadni e tanítás hirdetésére és ter-
jesztésére? Kinek kellene a dán, a finn, a hol-
landi nép, a lengyelországi ukrán nemzeti ki-
sebbség életéből példákkal bizonyítani ennek
az útnak járhatóságát, ha nem ennek a sajtó-
nak, amely nem akad fenn a távolságokon,
mert hiszen ma olyan otthonos a spanyol és
orosz vezetők tulajdonképpeni nemes szándé-
kainak titokzatos világában?

Miért nem teszi? Miért elégedik meg a
legjobb esetben passzív visszavonulással és a
tévedések belátásával, amikor már nem lehet
másképpen *miért nem tér át a nemzeti gaz-
dálkodás, a toborzó szövetkezeti politika út-
jára?*

Ez a magyarok számára írt sajtó azt vá-
laszolhatja erre, hogy ő a merkantil érdekek,
a gyáripar, a közvetítő kereskedelem, az üzleti
vállalkozás érdekeinek képviselője és elvégre
ilyen lapoknak is kell lenniök.

Hol vannak azonban azok a magyar mer-
kantil körök, melyek résztvesznek a magyar
nemzeti munkában? Hol vannak azok a gyá-
rak, melyek nyíltan magyarnak vallják magu-
kat, még ha részvénytársasági formában mű-
ködnek is, amint azt a szászok a maguk nem-
zeti életében teszik és becsületesen teljesítik
vállalt nemzetükkel szemben kötelességeiket?
Hol vannak azok a magyar exportőrök és im-
portőrök, kik tudatosan magyar portékát hoz-
nak be és visznek ki, ahogyan a zsidók beho-
zák és terjesztik a jaffai narancsot?

A 38 itteni magyar napilap közül 34 olyan
osztályok érdekeit védi, melyek a magyar nem-
zeti társadalomban *egyszerűen nincsenek* meg.
Ezek a lapok olyan gazdasági politikát folytat-
nak, mely az itteni magyarság *98 százalékának*
nem az érdeke!

A két szemelvény, amelyről fennebb szó-
lítottunk, passzív beismerés. Ez távolról sem
elég. A magyar nemzeti gazdaságnak aktív se-
gítségre van szüksége: toborzásra, felvilágosí-
tásra, feyelmeztésre. Ennél a pontnál fog el-
válni, hogy melyik lap magyar és melyik áll
idegen érdekek szolgálatában.

Szegény ember, gazdag ember

Írta: Vándor Iván

A szegény ember ott ült elegáns hatszobás
lakásában és azon törte a fejét, hogy miből ve-
gyen fát félre. A szegény ember ügyvéd volt,
finom ruhát viselt, arcát érdekes halványra
hervasztotta a gond. Hosszú ujjai idegesen do-
boltak az íróasztal lapján, míg szeme várako-
zásteljesen tapadt az ajtóra. A doktor úr várt
valakit. Valószínűleg egy szárnyas jelenséget
várt, ki hóna alatt egy nagy ügyet szorongat.
Valószínűleg a csudát várta, mint minden el-
keseredett, ijedt ember, ki eltévedt a balsors
labirintusában és akit az utolsó pillanatban egy
nem remélt fordulat vezet ki a jó útra.

Négy óra elmúlt, de a csuda nem jelentke-
zett semmiféle kliens alakjában. A nagy esend-
ben az ügyvéd úr részben a kellemes halál-
nemek, részben a legraffináltabb hitelművele-
tek között válogatott, míg szívében förtelen op-
timizmusa azt sugta neki, hogy nincs a világon
olyan zárvár, melyet le ne lehetne csendesí-
teni.

Ebben a pillanatban megszólalt a csengő.
Vidáman, hosszan szólott, mintha egy életre,
egészséges ember vérkeringése lüktetne benne.

A doktor úr felugrott — aztán visszaült
újra. Az ajtóban egy torzonborz, hosszú hajú
férfi állott, ócska kabátban, rossz nyakkendő-

ben, barátságosan mosolyogva.

— Meg se ömersz Kázmér?

Az ügyvéd összehúzta a szemét, mintha a
nap bántaná, aztán felkiáltott:

— Szervusz, Tónikám! Gyere beljebb. —
Mi történt veled?

A vendég letelepedett az íróasztal mellé a
karosszékre és különös mosollyal nézte a házi-
gazdát.

— Nem történt énvelem semmi különös,
ne nézz rám ilyen furcsán... Az ember azon-
ban megváltozik — megjön az esze — közele-
dik a természetéhez.

— Azért nem nyíratod a hajadat?

— Azért. Az oroszlán se jár borbélyhoz,
mégis oroszlán.

— Ebben van valami.

— Ebben sok van, kedves barátom. Sokkal
több, mint hiszed. Ezért jöttem fel hozzád,
hogy erről beszélgessek veled — ne azért, hogy
kölesön kérjek... Ne bánts a cigarettát — le-
mondtam róla...

— Az oroszlán se cigarettázik...

— Eltaláltad... Az ember miért legyen
butább az állatnál...

— Azt hiszed, hogy butább?

— Ha nem sértődnél meg...

— Nem sértődök meg — felelt Kázmér és
összehúzta a szemét. Vajjon rendben van en-
nél az Antálnál minden? — gondolta.

Egy percig farkasszemét nézte. Az elegáns
ügyvéd sápadtan, szeszszószó ideges ujjival az
íróasztalán, a másik nyugodtan ült vele szem-

ben és úgy nézett rá, mintha mulatna rajta és
szánná is egyszerre.

— Hány esztendeje, hogy utoljára találkoztunk?
— kérdezte Kázmér a vendéget.

— Pontosan meg tudom meked mondani:
március hetedikén volt húsz éve. Azon a napon
kaptam egy lövést a koponyámba.

— Amint látom, nagyszírién kiheverted...

— Kihevertem? Rossz kifejezés. Ennek a
szerencsés véletlennek köszönhetek mindent...

Kázmér csodálkozva nézte az elhanyagolt
embert. Nem értette, mi lehet az a minden,
amit ez a kopott különö a szerencsés véletlen-
nek köszönhet.

— Gazdag vagy? — kérdezte tőle kívánc-
sian. Hallott már koldusokról, kik vagyonokat
őríttek mooskos odukban, hol hetedmagukkal
hemperegtek a szalmazsákon. Hátha ez a furcsa
ember, kinek haja a vállát veri és kinek sza-
kállya és négyzetes homloka egy szláv festő
primitív szentjét juttatta eszébe... gazdag...
hátha... A szeme megcsillant... Egész nap a
csudát várta és betoppant hozzá ez a régen
nem látott barát, ki nem jár borbélyhoz, kinek
ócska a ruhája, de kinek szeme elégedetten, ví-
dáman csillog, a sok szomorú, nyugtalan ember
között.

— Gazdag vagy? — kérdezte ismét mohó
kíváncsisággal.

— Gazdag hát. Van egy kis viskóm, felesé-
gem meg hét gyermekem.

Kázmér a viskó érdekelte legjobban.
Hátha, gondolta különös megdöbbenéssel. A
hét gyerek kevésbé foglalkoztatja. Az asz-

Junian volt miniszter szót emel a népkisebbségekért

Bucuresti. Saját tud. Junian, a radikális parasztpárt elnöke tulceai beszédében vasárnap ismét szóvá tette a népkisebbségi kérdést:

— Mit csináljunk az ország kisebbségével? Megöljük őket? Kikergessük őket? Kinek lenne ez hasznára? Vagy polgárháborút kezdünk? Nem vétek megzavarni egy munkás nép békéjét, megbontani egy ország lelki egységét, hogy aztán könnyebben tiporhassa el az ellenség, mely a határokon leselkedik?

Az osztrák külügyi államtitkár budapesti tárgyalásai

Nyilatkozott a sajtónak s a Dunamedence ujjászervezése szempontjára is utalt

Budapestről jelentik: Schmidt Guidó, osztrák külügyi államtitkár a magyar fővárosba érkezvén, nyilatkozott a sajtó képviselőinek. Többek között a következőket mondotta:

— Az osztrákok, akik Magyarországra jönnek s a magyarok, akik Ausztriába mennek, nem érzik magukat idegennek. Nincs szükség sok szóra és hosszú beszédekre, hogy megértsük egymást. A feltétlen együttműködés minden tekintetben bevált. Annak következtében pedig, hogy a két ország közös munkára összefogott, lényegesen nőtt a jelentősége a közép-európai és Dunamedence ujjászervezésének szempontjából is.

Neustadter Stürmer budapest osztrák konzul hétfő délelőtt ebédet adott a Budapestben tartózkodó Schmidt Guidó osztrák külügyi államtitkár tiszteletére. Az ebéden megjelent Darányi magyar miniszterelnök és a magyar kormány több tagja. Délután 5 órakor az osztrák külügyminiszter és Darányi magyar miniszterelnök megkezdtek tanácskozásait, amelyeken Kánya Kálmán magyar külügyminiszter is résztvett. A megbeszélésen a bécsi hármasság érkező elöljáróival foglalkoztak.

Schmidt Guido látogatást tett a kormányzó-egységén, Serédi Jusztinán bíboros hercegprímásnál, valamint József Ferenc és Albrecht főhercegeknél. Délután 5 órakor megjelent a miniszterelnökségen, ahol Darányi Kálmán magyar miniszterelnök és Kánya Kálmán külügyminiszter várták. A megbeszélés este hét óráig tartott, akkor félbeszakították. Este kilenc órakor Kánya külügyminiszter a Nemzeti Kaszinóban vacsorát adott tiszteletére, melyen megjelent a kormány több tagja és jelen volt Wertmeister német ügyvivő is.

Keddén délelőtt az osztrák és magyar államférfiak folytatták megbeszéléseiket.

szonnyal nem is törődött.

— Volt egy kutyám is. — folytatta Antal — de folyton a szomszéd csirkéjére vadászott és egyszer lelőttek. A gyerekek úgy meggyászolták, mintha egyik testvérüket ölték volna meg. Azóta nem igen eszünk húst.

— A kutya kedvéért ettetek húst?
— Ő szerette a húst köztünk legjobban.
— Hát a gyerekek mit szeretnek?
— Mikor mi terem. Okos, jó gyerekek. Egészségesek, mint a makk. Mostanában mo-
gyorón élnek.

— Mint a mókusok?
— Lelnek egy kis mézet, meg megiegyást. Az a fő, hogy szépen híznak tőle.

— Hol van a házad? — kérdezte az ügyvéd, ki makacsul visszatért az egyetlen témára, amely érdekelt.

— Ki mondta, hogy házam van? Egy kis viskóm van, azt mondtam. A viskó nem ház. Félig-meddig magunk építettük, az asszony meg a gyerekek.

Kázmér rámeresztette szemét. Nem szólott egy szót se.

— Tudod, az úgy volt, hogy mikor meggyógyult a fejem és kijöttem a kórházból, kezdtem körülnézni a világban. És amint ott ültem az őszi verőfényben, mintha kinyílnék a szemem és csodálatos titkok világosodnának meg előttem. Elkezdtem látni, barátom. Ugy láttam mindent, amint a jó Isten akarhatja, hogy az emberek az életet lássák. Ugy láttam mindent, amint az evangéliumban vagyon-
lva...

Az "Odol" öntudatos fellépést biztosít

83

mert az ODOL-lal ápolt száj frissen illatos és egészséges. Az ODOL megakadályozza az erjedő és rothadó folyamatokat a szájban és megszünteti a száj rossz szagát. Az ODOL üdít és élénkít és megvédi egészségét. Tehát ne felejtse el a mondást:

Használj a ODOL-t s ép marad Szájad, torkod és fogad!

Egészségek öre

ODOL
SZÁJVIZ FOGPÉP

83

a tökéletesített ODOL jelzése, melynek fertőtlenítő hatását nagy mértékben fokoztuk. Az ODOL-nak ezt a kiváló baktériumölő hatását bakteriológiai és klinikai kísérletek tudományosan bebizonyították.

Szocialista és rexista mozgalmak Belgiumban

A szocialisták magyarazzák, hogy nem semlegességet akarnak, csak önállóságot. — A rexisták jövő vasárnap újra-
kezdik a tüntetéseket

Bruxellesből jelentik: Spaak külügyminiszter a szocialista párt nagygyűlésén bejelentette, hogy hiva az együttes biztonság eszméjének, de tény az, hogy Belgium biztonságát nem lehet csupán erre az egy gondolatra felépíteni. Hangoztatta, hogy Belgium betartja az általa aláírt szerződéseket és nem gondol arra, hogy elhagyja a Népszövetséget.

Egyébként a szocialista párt nagygyűlése a külpolitikai helyzetre nézve külön határozatban jelezte álláspontját. A határozat azt mondja, hogy nem volt szó soha és nem is lesz a belga semlegesség újból való fölveteléről. Csak arról van szó, hogy Belgium politikája minden katonai szövetség kizárásával, a Népszövetség keretén belül, a teljes függetlenség politikája kíván lenni.

Bruxellesből jelentik: Itteni politikai körökben a rexisták vasárnapi tüntetéséből, illetőleg az azzal kapcsolatos eseményekből azt a következtetést vonják le, hogy Degrelle mozgalma egyelőre kudancot vallott. Ugyanakkor azonban rámutatnak arra, hogy Degrelle egyáltalában nem mondott le a hatalom megszervezéséről. Azt hangoztatja, hogy a közel jövőben nagyobb sikerrel fogja megismételni a „Marcia su Bruxelles”-t.

Az újságok megállapítják, hogy a flamand nemzetiekkel még szorosabb lett a rexisták szövetsége, s hogy a vasárnapi tüntetések agitációk szempontjából nyereséget jelentenek a rex-mozgalom számára. A jövő vasárnap a tüntetések újratekintését tervezik az összes tartományi székhelyeken.

— Mit láttál — kérdezte Kázmér, ki előrehajolva hallgatta.

— Azt láttam, hogy mi teszi tönkre az életünket. Azt láttam, hogy hol a menekülés. Olyan izgalom fogott el, hogy meg kellett szólítanom azt a nőt, ki ott búsult a pad túlsó szélén és el kellett neki magyaráznom, ami bennem megvilágosodott.

— És megértett a nő?
— Megértett, mert véletlenül ő is ilyesmiről gondolkodott. Egy hónapig naponta vitakoztunk a Dunaparton a modern ember evangéliumáról, aztán elvettem feleségül. Nagyszerű asszony lett belőle.

— Szóval úgy éltek, mint az oroszlan.
— Körülbelül. Ki a városból, ez lett nálunk a jelszó. Ezek az egymásteterejére rakott kőkalitkák okozói minden nyomorúságnak. Mi azt tartjuk, hogy a ház csak arra való, hogy meg ne fagyjon és el ne ázzon az ember. Vagy hogy a szél el ne vigye. De amint kisült a nap, az embernek levegőn a helye. Van egy kis kaszálóm, azon legel a tehenem meg a kecském. Van egy pár gyümölcsfám, azon legelnek a gyerekek. Ha fa kell, hoznak az erdőből, ha cipő kell, eladnak egy pár kiló vaját.

Csend lett.
— Nem bolondság — mondta az elegáns szegény ember —, határozottan nem bolondság. Csak azt szeretném tudni, hogy te, Antal, ki kultúrember voltál, aki szeretted a művészeteket, a kényelmet, a tisztaságot és a szép lakást, hogy érzed magad ebben a paradicsomi idillben?

— Mit jelent ez a szó, hogy kultúrember? — kérdezte Antal és keresztbe vetette a lábát.

Kázmér szeme a cipőjére tévedt. Lyukas volt.

— Kultúrember az a valaki, akit megnyomorít a kultúrájával járó gond. A kultúra csak addig kincs, míg az életnek magától értetődő kerete és tartalma. De ma gyilkolnak a kultúrigények. Ránk nehezednek, mint a sziklák és letepernek bennünket. Nem gazdái, hanem rab-
szolgái vagyunk a kultúránknak. Mondd csak, édes fiam, melyik az a szó, amely minden percben megfordul az agyadban: Jóság? Szeretet? Szépség? Jog? Igazság? Talán azon töröd a fejedet, hogyan javítsd meg az emberek sorsát?

— Fenét! — szólott Kázmér dühösen. — Reggeltől estig azon jár az eszem, hogy juthatnék a pénzhez.

— Na látod! — szólott Antal és hátrasímtotta válligéző haját. — Ez a te híres kulturád. Nekem másra is van időm. Leülök az eperfa alá és csodálom az Uristen türelmét, amellyel az emberi butaságot nézi. Mert adott nekünk napot, holdat, csillagos eget, végtelen tengert, illatos erdőket, csillogó havat, szerelmet, boldogságot, mi meg kitaláltuk, hogyan kell úgy élni, hogy minden szépségét az életnek elfakítsák az anyagi gondok. Ha ezt jelenti a kultúra, süsd meg — nem kérek belőle. Inkább élek, mint az erdei vad: szabadon, boldogan.

Felállott. Indult. Kázmér a cipőjét nézte és mosolyogva utána mondta

— Boldogan.

Schiff Béla:

Magyarok Afrika legdélibb csücskén

Böhm Vilmos egykori timisoarai színházi karmester karrierje a négerék földjén. — Fehérek paradicsoma. — Helven magyar Johannesburgban, az aranyföld fővárosában.

Túl a Jóreménység-fokán minden egyes magyar kezén erekiyeként végigvándorol egy-egy magyar lap — mondja Böhm Gyürky Erzsébet, aki hazajött: telet látni

Timisoara, okt. 26.

Senkinek sem írhatják születésekor a homlokára, milyen világtájakra veti az élet sodra... Akinek itt ringott a bölesője, ki tudja, hol fogadja be magába a sirt! Régi, csendes időn a későbbi sok hadifogoly közül vajjon megálmodta-e csak egy is, hogy egyszer majd valahol a Távokletlen kénytelen életét tengetni... vagy gondolt-e például 1848 előtt a „Bega kánálissának mérnöke”, Asbóth csak egyszer is arra, hogy majd menekülni lesz kénytelen s végül Amerikában miniszteri székbe kerül?

Ilyen és hasonló gondolatok foglalkoztatnak, amikor most hirt hallunk messzi magyarokról, akik még a Jóreménység fokán is túl élnek és pozíciót vívtak ki maguknak! Rettenően messzi tájakon, amelyek egy gróf Benyovszky Mórira emlékeztetnek... a hirneves magyarra, akét Madagaszkár törzsfői fejedelmékké választottak s aki az első magyar volt azokon a nagymesszi tájakon... Hirt kapunk messzi magyarokról... akik megmaradtak egy egész idegen óceán közepette aprócska magyar szigetnek.

MINDENFELE NEMZET FIAI AZ IDEGENELLENŐRZŐ OSZTÁLYON

A rendőrség idegenellenőrző osztályán mindenféle nemzet fiait megfordulnak, gyakran teljesen exotikus emberek. Ebben a hivatalban már megszokták ezt s mégis nem csekély feltűnést keltett, amikor most egy hölgy a dél-afrikai szövetséges államokban kiállított angol utlevéllel jelentkezett és magyarul mondta el a mondanivalóját.

— A nagyságos asszony...?

— Hát idevaló vagyok én kérem s ha tizenhárom esztendőig nem is voltam Európában, elfelejtettem-e a magyar szót?

Es Böhm Vilmosné Gyürky Erzsébet — így hívják a jelentkezőt — bement a minyárt az adatait. Szülei Pecican laktak, ott született. Aradra vitték keresztvíz alá s még gyermekkorában Timisoara-ra került. Most meg a fekete világrész legdélibb szögletén van az ótthona, ott él férjével és gyermekeivel. Itt meg bátyjánál, Gyürky István műszerésznel szállt meg a harmadik kerületben.

A SZÍNHÁZI KARNAGY KARRIERJE.

Gyürky István harmadik kerületi lakásán találtuk meg Böhm Gyürky Erzsébetet, a messziről megtért jövevényt, aki kedvesen, mondhatni meghatóan fogadott.

— Böhm Vilmos, a férjem — mondotta — egyideig színházi karnagy volt Timisoarán Sebastyén Gézáéknál. Még 1918-ban. Itt kötötünk házasságot. Az uram Budapestről való volt, tehát odaköltöztünk, majd a színházi viszonyok rosszabbodásával elmentünk Madeira szigetére. Két és fél év múlva újra erőt vett rajtunk a vándorlás vágya. Csomagoltunk és lementünk Afrika legdélibb csücskére. Ott élünk azóta, magyarok, békésen, szépen, megelégedetten, tíz év óta. A világ legkisebb helye ez s tán a világ legszebb városa is: Durban.

— De mit csináltak Madeiran és hogyan kerültek éppen Afrika legdélibb csücskére?

— Madeiran zenetanár volt az uram. És szerződése is volt: karnagy a kaszinóban. Nagy kaszinó, játékbárral. Valami átutazó impresszáriónak feltűntek az uram zenei képességei s nagyszerű szerződést ajánlott Dél-Afrikába. Sohasem gondoltam volna, hogy oda is eljutook. És megszerettük a helyet, Afrika legdélibb pontja a Jóreménység-foka, Capetown várossal. Nohát onnan három napi hajóutra, már az Indiai óceán partján fekszik Durban városa, kikötővel, Európa ember el sem tudja képzelni, mennyire kedves, higiénikus, rendezett. Fehér emberek paradicsoma a feketék földjén...

A lelkes szavakból kicsendül a bizonyosság, hogy Böhm Gyürky Erzsébet odalenn délen,

a fekete földrész legtávolabbi zugában tényleg megelégedett és boldog.

— A délafrikai angol gyarmatok uniója ez, — magyarázza tovább. — Angol kormányzója van, Eduárd király a királyunk s az ember olyan szabadnak érzi magát, akár a madár a fán. Az uram ott is zenetanár, számos tanítványa van, ismert, tekintélyes ember s emellett egy nagy angol színházban orgonaművész.

Ez a szó megütötte a fülünket. De mielőtt még bővebbet kérdezhettünk volna, Böhm Gyürky Erzsébet a maga lelkesedésével egészen élénkbe akarta varázsolni a „fehérek paradicsomának” képét. A város dombon épült patkóalakban. Az örökzöld régió a környezet. Csupa pirosfeleges ház a városban és csupa villa. Minden házhöz gyönyörű kis kert csatlakozik: az angolok büszkesége. Az utóbbi időben építettek ugyan a központban bérpalotákat, de azokban legfeljebb gyermektelen házaspárok, agglégények vagy vénkisasszonyok ha laknak. Az angolnak mindene a gyermek

Nagymesszi idegenben kis magyar oázis

— Egyébként valóságos Babel-tornya ez a mi Durbanunk — mondja Böhmé.

Az angol mindenben dominál, de vannak franciák, hollandusok, svédok, norvégok és olaszok is. Ezek a fehérek, de vannak színesek is, mégpedig igen sokan. Az előbbieket nyolcvanezren, az utóbbiakat vagy kétszer annyian vannak. Dél-Afrikában összesen másfél millió a fehér. A színesek között sok az emigrált indiai. Igen szaporát és tulnyomórészt főzelék- és cukornád termeléssel foglalkoznak s nagy az üzleti érzékük. Ezek tehát főleg a földet tanyáznak, míg a bennszülött feketék hol a városban, hol pedig — ha kedvük szottyan — odahaza a kraljukban. Rendszeres munkásnak, aki városbéli nyaralóban lakik, csak a fehért számítottam. Vannak félvérűek is, manapság azonban odakinn a fehérek és feketék közötti házasságok tilosak, a keveredést súlyos börtönnel büntetik. Egyebekben — halljuk — a fekete egyenlő a fehérrel. Epúgy meg kell tartania a törvényt. És van fekete rendőr is, miután nem futja a fehérből.

A cselédkérdés — mondja tovább Böhmé, hogy annál jobban megismertesse mai otthonát — nagy probléma. Mert mintaszerű, higiénikus és emberi követelményeket támasztanak a hatóságok Cselédséget nem lehet elképzelni külön szoba, zuhany stb. nélkül: a villa udvarán vagy kertjében elkerített helyen áll a cselédlak s ott külön főznek. Fizetés? „Közepes fiú”, aki nem főz, két fontot kap havonta.

„Odakinn összetart a magyar, mint a legerősebb mágnes”

Minden érkező magyar Durbanban köt ki. Ilyenkor a kivándorlás-ellenőrzési hivatal rögtön telefonál Böhméknek:

— Mister Böhm, kaptunk egy magyart!

Rögtön a kiötoke. Hogy örül a jövevény, hogy magyar szót hall, hogy van, aki az idegenben melléje áll. Böhmék minyárt meghívják.

— Hogy összetart a magyar odakinn — jelenti ki az afrikai magyar asszony, — jobban, mint a legerősebb mágnes. S a jövevények de jól érzik magukat! Mister Böhm, szokták mondani, magyar koszt, magyar feleség, önnök tényleg nem lehet több kívánsága. Odahaza természetesen magyarul beszélünk. Nem is lehet az másként, well! És van két leánykám. Györgyike tizenhárom éves és gyönyörűen zongorázik. Négy éves zongoraanyagot nyolc hónap alatt elvégzett s a fényképét hozták az angol lapok. Klárka hét éves.

— Vannak átutazó magyarok is. A bevándorlási szigoruan ellenőrzik. Aki meg akar telepedni, csak azután jöhet, ha valamelyik

s ahol van gyermek, ott tágas lakás, egészséges kert kell. És minden munkásnak, a „legegyszerűbb” embernek is megvan a maga kis villája legalább három szobával és okvetlenül fürdőszobával. Pincelakás ismeretlen fogalom és szegényt egyáltalán nem látni. Munkanélküliség nincsen s csak az marad munka nélkül, aki nem akar dolgozni.

Ez hát tényleg El-dorádó! S az afrikai magyar asszony kiegészíti a képet: tél sincsen. Az ugynevezett tél májustól augusztusig tart és olyan, mint nálunk az enyhe, gyönyörű május. Ilyenkor a magasabban fekvő hidegebb vidékekről Durbanba özönlenek az emberek tengeri fürdőre.

MOZIELÓDÁS ORGONAKISÉRETTTEL

Ami Böhm Vilmost illeti, a nagy színház, amellyel szerződése van, tulajdonképpen mozi. Es ha gyarmati városban van is, hatalmas, impozáns valami. Ezernyolcszáz ülőhely van benne. Hogy pedig orgonaművészt alkalmaznak, avval tulajdonképpen takarékoskodnak. Az óriási teremben csak huszonöt-harminctagu zenekar tudna érvényesülni, így pedig csak egy ember kell. Ez odaül az orgonához s annak bugó hangjával betölti a termet. Igaz, maga a hangszer nagy befektetést jelent, de azt három-négy év alatt „behozzák”. Így divik arrafelé a moziiban az orgona. Es határozottan van művészi élet is. Évente egyszer, kétszer másodrendű angol színtársulatok vetődnek oda. Ezek Angliából jönnek és sokszáz mérföldnyire utaznak. Sokfelé eljutnak s így a dolog ki is fizetődik. Durban városában azonkívül minden esztendőben legalább három vagy négy világmarika is fellép. Hangversenyt adott például Galli Curci is. Sokszor Böhm látja el a zongorakiséretet, mert hiszen, miként a felesége mondja, Budapesten annakidején zeneakadémia végzett, úgy orgona mint zongorajáték terén. Hetenként háromszor a rádióban is koncertezik, Durbannak saját leadója van.

„Fehér” cseléd nincsen. Legfeljebb fehér nevelő. De az igazán „kisasszony”. Külön szobát, ellátást, heti félnapot s évi két hetet szabadságban kell eltöltenie s a szociális intézkedések értelmében csakis a gyermekkel foglalkozhatik. Házimunkát dehogyan szabad adni! Hat-hét font a havi fizetése.

— Mit lehet ezen vásárolni?

— Mondjuk: szép ruhát és mindent. Tetőtől-talpig elegánsan ki lehet öltözködni. A gyári leány már kevesebbet keres, mivelhogy nem kap kosztot. De az is, ha kiöltözködik, olyan elegáns, hogy nálunk a legelőkelőbb bálón megjelenhetik s bizony a fegyelmezett modorával is felvehetné itt a versenyt...

Es még egy pár exotikumot is hallunk. Jónéhány órai autót után oroszlanokat láthatni, huszonnégy órai gyorsvonati ut után Afrika szívébe jut az ember. Beljebb leopárdokat, elefántokat látni. A vonaton, nem ugy, mint Európában, csak annyian szállhatnak egy-egy fülkébe, ahány ágy van abban...

— S ebben az idegen Babelben, Durban városában mi képviseljük egyedül a magyar kolóniát — mondja az asszony. — Johannesburgban, az aranyföld városában többen vannak. Hatvanan, néha hetvenen... Számos diplomás ember, mérnökök, akiket a Ganz-gyár küldött ki. Van Magyar Klub is, dr Finn orvos az elnök. Minden magyart mindenről értesítenek. Ki jött a körükbe, kit vettek fel új tagnak.

cég előre garantálja, hogy biztos állása van. Azonfelül is kétszáz font biztosítékot kell letenni. Hogy szükség esetén visszautaztathassák a keilemetlen bevándorlót.

MAGYAR UJSÁG, DE SE KARÁCSONYFA, SE HÓ.

Mindentéle vallásfelekezetet divik a bábeli egyvelegben. Katolikusok aránylag kevesen vannak az angol gyarmaton. Böhmék a durbani katolikus katedrálisba járnak misére, a püspökük dr Delhala francia ember. Rendszerint angol prédikáció van, de átutazó szerzetesek prédikálnak olaszul vagy németül is. Van apácázárda is, annak internátusába adta elutazásakor Böhmé a két leánykáját.

— Egyet sajnálok — mondja halk sóhajjal, — hogy az én gyermekeimnek még nem volt karácsonyfájuk. A mi vidékünkön nincsen kenyő. Durbanban karácsonykor színes papírfüzérekkel díszítik a szobákat. És színes sapkákat tesznek az emberek a fejükre. Engem inkább a farsangra emlékeztet, semmint a kará-

csonyra. Nekem a szívem fáj mindig, karácsonyfa után...

Es még más érdekességről is szól. A levélposta huszonegy-huszonnyolc, a repülőposta tizenegy nap alatt ér el oda. És érkeznek néha magyar újságok is. Mint valami ritka ereklye vándorol aztán a magyar lap egyik magyar ember kezéből a másikéba. Végül már elrongyolódik, de: magyar lap! Minden betűjét magukba szívják messzi magyarok, — ők, a távolban tudják csak igazán értékelni a magyar betűt. Hogy lesik, mit is írnak odahaza! Mint ha egy-egy élő, beszédes vándormadár lenne minden lappeldány, hírnök hazulról...

Olyan meghatóan beszélt erről Böhmné Gyürky Erzsébet, hogy csak most értettem meg a meghatottságát, amikor jövetelemkor megtudta, hogy ilyen kincseknek, magyar lapnak szólhat: messzi magyarokról.

Harminchat napi hajóútjába került, amíg — Angliát is érintve — Hamburgban partraszállt. Timisoarán beteges édesanyját is látni kívánta. Csak hogy az már rég a földben nyugodott, mire ideért... Most pedig itt fog telelni. Bármilyen jó is odakinn, a féltrópusi tél nem kedvez az európai ember szervezetére. Megritkul — mondja az asszony — a vér s a májt is befolyásolja. Orvosa ajánlotta, menjen egyszer haza télire.

— Évek óta nem láttam havat és igazi telet, — mondja búcsúzóskor — csak a mozi-ban. Kies és kedves odakinn Afrika örökzöld déli csücskén. De most: alig várom, hogy telet lássak, havat lássak! Idehaza...

Igy, most már tovább játszhatasz!

"Pansaplast Tapasz". Kissé kinyújtva helyezendő a sebre. A sebet azonnal higiénikusan elzárja, anélkül, hogy mozgásszabadságában gátolná Önt, vagy, hogy a kötés félrecsuszásától kellene tartania. Szerezze be előre. Magának és gyermekeinek.

Gyorskötés

Pansaplast "Sebtapasz"

MINDEN GYÓGYSZERTÁRBAN, DROGÉRIÁBAN ÉS KÖTSZERÉSZNÉL KAPHATÓ

Franco tábornok a madridi kormányt felszólította a főváros átadására

Tárgyalások folynak az ellenfelek között. A felszólítás határidejét meghosszabbítják

Anarchista tartományi kormány alakult Aragoniában

Avilából jelentik: Hétfőn este lejárt az az ultimátum, melyben Franco tábornok felszólította a madridi kormányt, hogy adja át a fővárost. Hír szerint már tárgyalások indultak a kormány és a nemzeti csapatok között s így nincs kizárva a város átadása. Allitóltag szó van az ultimátumnak 24 órás meghosszabbításáról. A nemzetiek első rohamoszlopai már csak 13 kilométerre vannak Madrid belvárosától.

Érdekes különben, hogy a katalán és baszk tartományi kormányok után most Aragonia tartományára vonatkozó igénnyel is alakult egy újabb kormány. Ez az újabb tartományi kormányzat azonban semmi külön nemzeti szellemnek nem akar a kifejezője lenni, hanem összetételében teljesen szélső baloldali jellegű. Előke Joachim Ascalo, anarchista vezér. Miután Aragonia fővárosa, Saragosa, már régen a spanyol nemzetiek kezén van, az új tartományi kormány székhelyét Surajarozban rendezték be.

A TÜRK KORMÁNY CÁPOLJA AZ OROSZ HADIHAJÓK DARDANELLAI ÁTHALADÁSÁT.

Istanbulból jelentik: Legutóbb olyan hírek terjedtek el, hogy szovjet hadihajók áthaladtak, vagy áthaladni készülnek a Dardanellákon, a Földközi tenger irányában.

Török hivatalos körök kijelentik, hogy ezek a hírek annál kevesbé felelnek meg a valóságnak, mert a Dardanella-egyezmény szerint idegen hadihajók áthaladását be kell jelenteni a török kormánynak. Már pedig

Moszkvától ilyen megkeresés nem érkezett Ankarába. Mindössze szovjet tengerőzsökök haladtak át a Dardanellákon.

A hivatalos megállapítással ellentétben hajózási körökben megállapítják, hogy október elseje óta tizenöt orosz hajó haladt át a Dardanellákon. Valamennyi spanyol kikötőbe tartott. A hajók rakományát nem tudták megvizsgálni.

Párizsból jelentik: Egy spanyol gőzös, mely menekülteket hozott Spanyolországból Marseilleba hétfőn visszaindult Spanyolországba. A hajó most 50 francia kommunista önkéntest vitt a fedélzetén. Ez már a harmadik francia

önkéntesszállítmány Spanyolországba.

Lyónból jelentik: Egyes itteni üzemekben titkos kézigránátgyártat lepleztek le. Az eddigi nyomozás megállapította, hogy több lyoni gyáros foglalkozott kézigránát gyártással. Több,

A semlegességi bizottság ismét összeül. — Portugália állítárait az angolok bizonyítottaknak látják

Londonból jelentik: A semlegességi bizottság előkészítő albizottsága hétfőn délután Portugália jegyzékével foglalkozott, mely tudvaleg sorozatos adatokkal bizonyítja, hogy Szovjet-Oroszország ez év eleje óta következetesen dolgozott Spanyolország bolsevizálásán. s hogy fegyverek és hadiszerek állandó szállításával előkészítette a polgárháború kitörését. Az albizottság a portugál jegyzék adatait végigtárgyalta. Együttal elhatározta, hogy a semlegességi bizottságot kedd délutánra összehívja. Remélik, hogy erre az időre megérkezik Szovjet-Oroszország magyarázó válasza is.

Moszkvához — amint tudjuk — a semlegességi bizottság az ő első beadványának egyik kifejezésére nézve intézett kérdést, amely azt mondotta, hogy a szovjet-kormány nem érzi

II. Közlemény.

Az idei rádió évad szenzációja az akkumulátort helyettesítő „Dura-Optima-Fűtőelem”, mely az eddigi akkumulátorok használatát teljesen feleslegessé teszi. Ezen fűtőelemet nem kell utána tölni és semilyen kezelést nem igényel. Nagy teljesítménye révén igen gazdaságos és bekapcsolásától teljes kimerülésig éllandó és zavartalan vételt biztosít. Olcsóbb és kényelmesebb az akkumulátornál. Ezen fűtőelemek minden vízszintel dónál kaphatók. Ajánlattal szolgál „Dura Művek” R. T. Timisoara.

mint százezer kézigránátot gyártottak. Eddig öt gyárost lepleztek le, akik résztvettek a gránátok értékesítésében. Egyes nagyiparosoknál összesen 30 gránátot találtak. Belekeveredett az ügybe egy spanyol gyáros is. Valószínű, hogy a kézigránátokat Spanyolországba akarták szállítani.

AZ OROSZ SZOVJET AZSIA TAVOLKELETI SZÉLÉRŐL KÜLD SEGÍTSÉGET SPANYOLORSZAGNAK.

Port Saïdból jelentik: Hétfőn két municióval, gépkocsikkal és élelmiszerekkel megrakott orosz gőzös haladt át a csatornán. A két orosz hajó Barcelona felé tart. Ezek Vladivosztkban rakodtak be.

Még egy héten belül csapatszallító orosz hajót várnak.

Athénből jelentik: Egyes esti lapok jelenléte szerint a szovjet Görögországban feherhajókat akar bérelni, hogy Barcelonába állítólag élelmiszert szállítsanak.

nagyobb semlegességi kötelemben magát, mint a többi államok. A bizottság azt kérdezte Moszkvától, hogy miként értelmezi ezt a mondatát, s határozottan megszabva a semlegesség milyen mértékére kötelezi magát. A kérdésre a szovjet londoni követe, Maisky nem tudott felelni, s ezért várja most a bizottság közvetlenül Moszkvától a választ.

A portugál leleplező jegyzék egyébként London diplomáciai körében nagy feltűnést keltett. Az angol külügyminisztérium kifejezett álláspontja e jegyzékre nézve az, hogy „Portugália bizonyított”.

A VÖRÖSEK KILENCEZER EMBERT VÉGEZTEK KI MADRIDBAN. — AZ ANARCHISTÁK LELŐTTÉK A MALAGAI KORMÁNYZÓT.

Companis, a katalán tartományi önkormányzat elnöke hétfőn az újságírók előtt kijelentéseket tett és sejtetni engedte, hogy Katalánia önálló állammá nyilvánításáért megindult a diplomáciai munka. Companis szerint a katalán önkormányzati kormány megbízásából Gasoll kultuszminiszter a múlt hét végén Toulouseban felkereste az ott tartózkodó Blum francia miniszterelnököt és tárgyalást folytatott vele. Gasoll kormányától különleges megbízást kapott. A tárgyalás anyagáról Companis részletesebben nem nyilatkozott.

Burgosból jelentik: Egy madridi polgár kalandos úton át tudott szökni a milícia védővonalain s elvergődött a nemzeti csapatokhoz; ott elmondotta, hogy október 15-ig a vörösek több, mint 9 ezer embert végeztek ki Madridban. köztük kétezer asszonyt és lányt.

Burgosból jelentik: A jakai rá'lo jelentése szerint az anarchisták agyonlőtték Malaga polgári kormányzóját.

Látogatás az ősmagyarok földjén*

Irtta: Markó Marcell

Asztrahámi tartózkodásom idején a jó Isten gondoskodott, hogy olyan emberek társaságába kerüljek, akikre való emlékezés egész életemben örömmre szolgál. A tábornak volt egy őrnagy tagja, Galánihay-Glock Tivadar, ma nyug. tábornok és orsz. képviselő, akit mind nagy képzettségénél és lebilincselő kedvességénél, mind nemes gondolkodásánál fogva rajongó szeretettel vettünk körül. Háború előtt sokat tartózkodott Bulgáriában, majd pedig Törökországban s ezen nyelvek birtokában behatóan foglalkozott a török nyelvnek magyarral való rokonságával. Sokat fáradozott mind tollal, mind kutatásával az ősmagyar hazát, nyelvet és rokonságot illetőleg. Tiszta, nemes lelkesedéssel, mely meggyőződésével, annyira feltűzött bennünket, hogy csakúgy csüngtünk előadásain.

Különös érdeklődéssel hallgattuk az alsó Volga. Kaspi-tenger és a Fekete-tenger között elterülő és a népvándorlás idején magyarlakta területekről tartott előadásokat.

Manapság is számos elnevezés őrizte meg a „Magyar” nevet. Így Kücsük és Ulu Magyar helységnevek, amely elnevezés az orosz Szventa-Kreszta és az örmény Kara-Bagli név mellett szelvény-hosszában használatos és minden orosz helységnévtárban így szerepel. Ugyancsak egy sótó is a Matsar nevet viseli.

Es az álom valósággá lesz

Természetesen álmaink netovábbja volt, hogy személyesen megláthassuk ezeket a helyeket és ez csakúgy teljesebbé is ment.

Oroszország megindult a lejtőn. Kitért a zorradalom. Nagy bámulatunkra eddig nem hallott megjegyzéseket hallottunk az eladdig istentített cárról és családjáról. A propaganda szórt mérgezett nyilat. Helyzetünk megkönnyebbült. Elhatároztuk, hogy mindent megteszünk tervünk keresztülvitelére. A török tábor egyik tagjának, Latif effendinek, akivel

belső barátságban voltunk, egyik séta alkalmával előadtuk szándékunkat, aki megígérte, hogy mindenben segítségünkre lesz, sőt maga is velünk jön. Az időben is megállapodtunk.

Ezután következett a kemény dió. Őrparancsnokunkat, Dimitrij altisztet kellett csak levenni a lábáról. Egyedül őrá volt még szükségünk, mert ő tartotta a napi „povierkát”, a foglyok összeszámolását.

Nem is ment oly nehezen, mint ahogy gondoltuk. Hiába, az idők szele őt is megcsapta. Bámultunk a nagy változáson, felengedett nagy tartózkodása és meglepően közlékeny lett — különösen az ezüst rubelek látára.

Tervünket meghallgatva, nagyot nézett, s mőegyszer kibújt belőle a régi fegyelmezett cári katonája: nemet mondott. De ez már a régi rendnek utolsó fellángolása volt. Vészemet kaptunk, mert ez a „nye mozsno” — „nem lehet” már erőtlenné volt s nem a régi. Egyre azt hajtogatta, hogy „megszöktök és mi lesz akkor”.

Rövid gondolkodás után a megoldást végre ő találta meg. Zsebóra volt a jó muszáj ideálja. Belőle is kitért az orosz. Azt ajánlotta, hogy hagyjuk nála zálogba zseboráinkat, persze azonkívül a kialakított 15 ezüst-rubelt is. Ügyetlen vagy túlságosan is jólelkű volt, mert még zseboráinktól is örökre megváltunk volna, csak hogy tervünk sikerüljön.

Boldogabb arcot soha életemben sem láttam, mint amikor ez az egyszerű ember mind egyikünk zseboráját markában tartotta. Különösen egyik társam órájától volt elragadtatva, amelyen kis ezüst füttyülő fityegett. Ugy szivéből belefűjt, bizonytalannal ekkor nem bánta, hogy visszajövünk-e vagy sem.

De boldogok voltunk mi is, leírhatatlan boldogok. Istenem! hiszen szabadságunkról volt szó.

Indulás az őshaza felé

Igy, hogy rendben volt a szénánk, izgalommal vártuk a soha el nem feledhető napot — 1917 május 16-ot. Latif effendi már előre el látott bennünket a tatárok civil öltönyeivel, inígnem ránköszöntött a várva-várt nap. Egyedül őrparancsnokunk, Dimitrij altiszt tudtával s a házbeli tatár vendéglősné közreműködésével, — akinek vendéglőjén keresztül a hajnal leple alatt kiillantunk, — ideges sietséggel, félénken loholunk végig a néptelen utcákon, amelyek a Volgán közlekedő komphoz vezettek. Megbeszélésünk szerint barátunk itt várt bennünket kocsiával.

Átkelve a Volgán, kint voltunk börtönünkben. Szabadok voltunk, újra szabadok. Teletüdővel szívtuk a balsamos, virágillattól terhes levegőt. Csodás májusi reggel volt. A kelő nap langyos, fűnővesztő, rügyfakasztó verőfénye végigcsókolta a messze tájat.

Felséges, nekem mindennél kedvesebb nyugalom ölelte át a steppét, ameddig a szem

* Szemelvény a szerző „Sibériától a kolos-orig” c. most megjelent érdekes művéből.

Hibátlan helyesírás
a műveltség fokmérője!

Balassa József dr

A magyar helyesírás
kézikönyve és szótára

Ára 99 lei és portó.

Kapható könyvosztályunknál.

ellátott rajta, pedig messzire láthatott. Mindenütt csak síkság, síkság síkság... Akárcsak az istenáldotta magyar róna, nyílt keblű, őszinte, titkolódzás nélkül való!

Elnéztem azt a hangulatos pusztai képet. Ugy elandalogtam, hogy szinte felrészelt álmodásomból társaim felszólítása, kik már koszira telepedtek. Hat emberből álló kis csapattunk: Latif effendi, a tatár kocsis és mi négyen helyreverődve nekivágtunk Szventa-Kresztanak, vagyis Kücsük (kis) Magyar-nak, vagy ha jobban tetszik, örményül Kara-Bagli-nak.

Kalmükök és kurgizek sátraiban

Ejjelenként a pusztai vándornépei, a kalmükök és kurgizek „jurtáiban” — kerek lóborsátraiban szálltunk meg. A velem hozott színházi drágagyöngyeim, üvegekészereim az aszszonynépnél és a gyermekeknél megtették a hatást. Olyan szeretettel fogadtak bennünket, mintha örökké együtt lettünk volna velük. Persze törökünk, Latif effendi beszélt nyelvüket s innen volt a nagy barátkozás.

Ön napi kocogás után célhoz értünk. Ulu Magyar-t skatulyászerű faházcskáival mintegy 2500 ember lakja. Tőle egy hajításnyira Kücsük (kis) Magyar fekszik. Mint keleten mindenütt, itt is minden népnek negyede van a maga templomával. Persze mi a tatár különítmény felé tartottunk, mert oda szölt ajánló levelünk Latif effendi személyében. No meg azután rokonok is volnánk, vagy mi a szösz, már pedig varjú a varjúnak nem vájja ki a szemét. Nem is csalódtunk, mert olyan meleg keleti vendégszeretettel fogadtak bennünket, amit alig tudok kellőképpen ecsetelni.

Elképzelhető csodálkozással fogadott bennünket a falu apraja-nagyja. Azonnal egész gyűrűt alkottak körülöttünk a kis tatár és ör-

mény lurkók. A férfiak az egyik ház előtt üldögéltek, csak úgy tatárosan, a földön kuporodva, hátukkal a falat támasztva. Nagy beszédben voltak; bizonyosan az életéről, a gyapjú- és a birka áráról folyt a szó.

Latif effendi üdvözölte őket, minket mint rokonokat mutatott be; az első intrádára leadta egész történetünket. Beszélt őshazánkról, hogy őseink itt jártak, valamint, hogy a falujuk is a magyar nevet viseli, beszélt az őseikkel való csatáiról, harcairól. Tágra nyílt szemmel hallgatták. Meghatóan kedvesek voltak hozzánk, különösen midőn egy törökül tudó társunk kezdett nyelvükön beszélni. Örömmükben átöleltek bennünket, egyre ezen szavakat ismételve:

„Madzsar arkadaslár dírlár”

— a „magyarok a mi testvéreink!”

Azt sem tudták, hogy mit csináljanak velünk. Vitakozni kezdtek, melyik adjon szálást. A többség azt akarta, hogy mindegyik vigyen közülünk valakit magával, de ez nekünk nem ízlés, míg végre abban állapodtunk meg, hogy a „hodza”, aki bírónak felel meg, vendégei leszünk. Apró kis gömböc tatárka volt, de közvetlen és megnyerő. Csakúgy fénylett a boldogságtól zsiros képe. Takaros házacskája volt — természetesen fából — mindjárt a mecsét mellett. Egész körmenettel vonultunk be a rezidenciánkba. Külön szobát kaptunk, amelynek bútorzata egyetlen faláda volt, keleti ízlésre valló rézverettel díszítve. A falakat borító szőnyeg keleti szőnyegek és egy csomó tarka párna alkották a szoba berendezését. Asztalt, vagy széket hiába kerestem, hírehamva sem volt.

Mire az út porát letisztogattuk, már terítették is a szomszédos szobában, de nem asztalon, hanem a padlón. Láttuk, hogy mindenki kis párnát fog és körülülük a „szamovárt” — „teafőző készülék”-et, ami náluk elengedhetetlen. Mi is hasonlóképpen letelepedtünk. Eredeti tatár ételt szolgált fel a háziasszony, akivel ezideig egy szót sem váltottunk, mert itt ez nem illik. Szegény asszony, csak az igát húzza, mint keleten általában s egyedül a munka jut neki osztályrészül. A birka a nemzeti eledelük, köles vagy hajdinával. Főzni nem igen tudnak és így érthető, hogy nem ízlés a mi elkényeztetett magyar gyomrunknak. Teázgatás közben folyt a beszéd. Kérdeztünk Ulu és Kücsük Magyar-ról, de a multra nézve nem tudtak felvilágosítást adni. Annál inkább nógattak minket, hogy meséljünk: „Tesekur ederim efendi Madzsarlár” — „beszéljétek, uraim, a magyarokról”. Előbb említett társunk ajkáról megeredt a szó, melyet tágra nyílt szemmel hallgattak. Beszélt Árpádtól a világháború hőskatonájáig, a magyar csatázó kedvéről, fegyver- és lőszeretéről, melyet fel-feltörő lelkes kiáltások zavartak meg.

Késő éjre járt az idő, mire lefeküdtünk. Nyoszolyánkat ugyancsak a földön vetették meg pokrócokból és bőrből. A fáradtság hamar álomba ringatott bennünket.

A felfrissítő pihenés és jó reggeli után nekivágtunk a közeli dombocskának, amely szőlővel volt beültetve és „Monasztircskának” volt elnevezve. Többnyire oroszok tulajdona, akik földműveléssel foglalkoznak. Az ott dolgozó munkásoktól érdeklődtünk, hogy talán a közelben valamiféle kolostor van, amelytől az egész domb a nevére kapta. De nem tudtak felvilágosítást adni.

Visszamentünk a faluba, ahol még egy napig vettük igénybe jó tatáraink vendégszeretét és csak másnap tértünk vissza, bensőséges búcsúzkodás után kellemes emlékekkel, Asztrahánba

Fogságból való hazajövetelem után szeretettel foglalkoztam Keletet tárgyaló munkákkal. Így többek között kezembe került Zichy Jenőnek 1894-ben tett keleti expedíciójáról kiadott munkája, amelyben foglalkozik Ulu és Kücsük Magyarral is. Leírja kutatásainak eredményét. Szerinte a VI. század derekán a Szaszzanidák dinasztiájából való Anusirvan perzsa király építtette. Nevét azonban minden valószínűség szerint a magyaroktól vette, mert a magyar név a Kaukázus vidékén többször előfordul s így Anusirvan is rólu mint otllakókról nevezte el ezt a két várost

HIREK

Központi szerkesztőség, kiadóhivatal és előfizetés teljesítési helye
Oradea, Strada Regele Carol II. 5.
ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Belföldi: Egész évre 800, félévre 400 negyedévre 210, egy hónapra 70 lej.
 Magyarországon: Egész évre 50 P, félévre 25 P, negyedévre 15 P. Egyes szám ára 20 fillér, vasárnap és ünnepek 24 fillér.
 Postatakarékpénztári csekk számlánk száma: 80.037.
Telefon: 27.

Felelősszerkesztő: **PEREDI GYÖRGY**
 Cluj-i szerkesztő: **Dr. Sulyok István**
 Cluj, Piata Unirii 13.

Kéziratokat nem örvényünk meg és nem adunk vissza. Csak a választékos magánlevelekre válaszolunk.

Időjárás

Az időjárás-kutató intézet jelentése szerint a várható időjárás: Enyhébb idő, sok helyen kőd, főleg nyugaton és délen eső, délnyugati és nyugati szél.

HARMINC CENTIMÉTERES HÓ ESETT A GUTTINON. Baia-Mare. Saját tud. Vasárnapra virradóra erős havazás volt a Guttin felett. Estére harminc centiméteres hó esett s emiatt a Baia-Mare—Sighet közötti autóbussz-forgalom nagyon megnehezült.

Zürichi zárlat. Párizs 20.23, London 21.27 egy-negyed, Newyork 435.12, Brüsszel 73.30, Milánó 22.95, Amszterdam 234.65, Berlin 174.75, Bécs — schilling 75.20, Prága 15.40, Varsó 81.85, Belgrád 10, Bucuresti 325.

HALÁLOZÁS. Carei Saját tud. Petz Antal építészvállalkozó október 25-én, 55 éves korában meghalt. Az egész környéken ismert és nagyrabecsült építész nagy részvét mellett temették el.

UJABB LETARTÓZTATÁSOK OROSZ-ORSZÁGBAN. Moszkvából jelentik: A „Petit Parisien” moszkvai tudósítójának jelentése szerint a szovjetkormány ismét számos személyt letartóztatott, akiket a Trozskij-féle összeesküvésben való részvétellel vádolnak. A letartóztatottak között van Szokolnikov, volt londoni nagykövet, Putna tábornak, volt katonai attasé, Uglanov, volt munkaügyi népbiztos és még számos politikai személyiség. Állítólag letartóztatták a „Journal de Moscou” című francia nyelvű moszkvai hetilap főszerkesztőjét és Kriubinszkij volt ukrán miniszterelnököt. A vádlottak november 7 és 25-ike között kerülnek bíróság elé.

Elnéptelenedés veszélye fenyegeti Angliát. Londonból jelentik: Grace Leybourne dr, ismert statisztikus, kiszámította, hogy Angliát a jelenlegi szaporodási aránynál az elnéptelenedés komoly veszedelem fenyegeti. Az ország öszi lakossága, amely jelenleg 45 millió, 40 év múlva 32 millióra és a gyermekek száma 12 millióról négy millióra fog csökkenni.

JUGOSLÁV REPÜLŐGÉP KÉNYSZERLESZÁLLÁSA SATUMARE MEGYÉBEN. Saját tud. A satumaremegei Apa község határában egy jugoszláv repülőgép kényszerleszállást végzett. A gépen egy jugoszláv repülő-örnag és egy kapitány voltak, akik Kassáról indultak el Cluj felé, de utközben motortörést kaptak. A jugoszláv repülő Apa községben bevárják gépük rendbehozatalát s aztán folytatják utjukat Cluj, onnan pedig Belgrád felé.

A svéd étkezőkocsikon nem szolgálnak fel szeszes italokat. Stockholmból jelentik: Az új svéd közlekedési miniszter megtiltotta, hogy az étkezőkocsikon szeszes italokat felfeloljanak. Hansen új kabinetjében négy miniszter foglal helyet, akiket absztinenseknek ismernek: a külügyminiszter, a pénzügyminiszter, a kereskedelmi miniszter, a közmunkaügyi és közlekedési miniszter. Atz hiszik, hogy a pénzügyminiszter a szeszes italok adóját fel fogja emelni.

Balkézén fogja viselni VIII. Eduárd király a koronázási gyűrűt. Londonból jelentik: VIII. Eduárd király utasította az udvari ékszerészt, hogy a koronázási gyűrűt, amelyet minden angol uralkodó évszázados hagyományok szerint a jobb kéz negyedik ujján visel, bal keze gyűrűs-ujjára készítse, amelyen az angol férfi a jögy-gyűrűjét szokta viselni. Az újítással az angol közönség véleménye szerint, a király azt akarja kifejezésre juttatni, hogy egész életére a haza szolgálatával jegyzi el magát. A közmunkatanács több százezer utcai periszkópot készített és hoz olcsón forgalomba, hogy a utcákban álló tömeg a leghátul sorokból is jól láthassa a koronázást. A hivatalosan elfogadott minta forgható acélszövevény szerelt tükrökből áll, amellyel a kíséret szerint minden irányban jól lehet látni, a legnagyobb tolongás közepette is.

IDŐJÁRÁSKUTATÓ ALLOMÁS SATUMAREN. Saját tud. A földművelésügyi miniszterium határozata értelmében — tekintettel a gyors tempóban épülő légi kikötőre — időjárás-kutató állomást állítanak fel Satu-Maren, amelynek hivatali helyiségeiről a város gondoskodik.

Magyar és német tagozatokban egyaránt román tanerők. Timisoara. Saját tud. A timistontali német kerületi tanácsok most tartott alakuló közgyűlésükön súlyos kritika tárgyává tették, hogy a tanítói kinevezéseknél nem vették figyelembe a német előadási nyelvet. Sürgőnyt menesztettek Angelescu dr közoktatásügyi miniszterhez és utaltak arra, hogy az állami iskolákban megüresedett olyan tanítói állásokba, melyeket a tanügyi hatóságok „németeknek” deklaráltak, minden ígéret ellenére olyanokkal töltötték be, akik a német előadási nyelvet nem bírják. Kérték tehát a minisztert, semmisítse meg ezeket a kinevezéseket és utasítsa a tanügyi hatóságokat arra, hogy szigorúan ragaszkodjanak az éppen Angelescu által alkotott iskolatörvény hetedik paragrafusához. Ezen állásfoglalásból látni, hogy az állami iskolák kisebbségi szekcióiban most már egyformán járnak el — úgy a magyar, mint a német tagozatokban. Timisoarán is van olyan magyar tagozat, melyben a tanítók nem tudnak magyarul. Az elemi iskola magasabb osztályaiban emiatt még hittanból is csak nehezen lehet leckét feladni. A bibliai történetek elolvasásával is csupa nehézségbe ütköznek a tanulók. Jóformán olvasásra is meg kell őket tanítani, hogy aztán elvégezhessék a leckét.

EDUÁRD KIRÁLY MERÉNYLŐJÉT A FELEBBVITELI BÍRÓSÁG IS ELITÉLTE. Londonból jelentik: A felebbviteli bíróság elvetette MacMahon fellebbezését. Első fokon, mint ismeretes, egyévi börtönrre ítélték amiatt, hogy Eduárd király előtt revolverrel hadonászott, s akkor olyan hírek járták be a világ-sajtót, hogy merényletet akart elkövetni Eduárd ellen.

Milliók visszaélések miatt felfüggesztették a satumarei faipariskola igazgatóját. Saját tud. Részletesen beszámoltunk arról a milliók fapamarról, amit a satumarei faipariskolánál fedeztek fel a hatóságok s amelynek központjában (amint annakidején megirtuk), Focsa István igazgató és Gerzsényi Károly főkönyvelő-titkár állanak. Az ügyvédséghez érkezett feljelentés szerint, nevezettek tízezer köbméter állami fát adtak el az egyik tekintélyes favállalatnak, mintegy tizenhárommillió lei értékben. Azonkívül a növénydekektől minden évben háromszáz leit vettek fel szerszámvadékként, de a pénzt soha sem adták vissza. A feljelentés ezen és más állításainak megvizsgálását az ügyvédség napokkal ezelőtt megkezdte s a vizsgálóbíró egy időre letartóztatta Gerzsényi Károly titkárt. Vasárnap érkezett meg ezután Satumarera a közoktatásügyi miniszter rendelete, amelyben Focsa István igazgatót felfüggeszti állásától és a vizsgálat levezetésére Starian vezérfelügyelőt küldte ki, aki kedden kezdte meg munkáját.

Betörők elvittek ötvenezer lei értékű adóbont. Timisoara. Saját tud. Ismeretlen tettesek behatoltak a belvárosban levő Pregler-féle litografiába s onnan, az asztaliók felfeszítése után, ötvenezer lei névértékű adóbont vittek el. Ezeket Pregler János, a tulajdonos előkészítette, hogy adótartozását egyenlítsse ki. Elvittek azonkívül több gyémántot, amiket a rajzolásnál használnak. A betörők meglátogatták aztán a szomszédban levő Keller-féle nyomdát is és onnan az asztaliókból vagy ezer lei aprópénzt vittek magukkal.

Széljegyzet

Tg.-Săuceș, október 26.

Az utóbbi idők elég tömegesen és elég gyorsan hozott törvényei közül egyetlen egynek se volt olyan hatalmas visszhangja, mint az új ipartörvénynek, mely a szó teljes értelmében lázba hozta különösen az ardealrési iparostársadalmat s azok között is leginkább a magyarokat.

A magyarázata ennek a nagy sürgős-forgásnak teljesen érthető s maga a kormány is tisztában lehetett vele; hiszen kétségen felül áll az, hogyha valaki veszíthet azáltal, mert nem cseréli be idejében az iparigazolványát, illetve munkakönyvét, akkor mi itteni magyarok veszítünk a legtöbbet, mert a hivatalok és más állami állások után egyik legerősebb életlehetőségünket, az ipart veszítjük el s azok a tömegeink, amelyek eddig bár nagyon verejtékesen, de mégis megkapaszkodtak a kalapács, a gyalu, a fűrész és olló révén, — ha idejében eleget tesznek a törvény követelményeinek, — bizony közönséges szolgáorba süllyednek.

Ez a gondolat, mint villands járta át minden magyar iparosnak az agyát és becsületesen legyen mondva, el is követték mindent, hogy eleget tehessenek a törvény követelményeinek.

De hogy tettek eleget? Erről a kötelességteljesítésről egész könnyen lehetne egy regényt írni. Szomorú, könnyfakasztó regényt, vagy drámát, melyet mint kortűnet meg is filmesíthetnének az utókor számára.

Tudok esetet, hogy a munkakönyv becsreléséért négy tagú családnak egyetlen vagyonkájától, a ház disznótól kellett megdúlnia.

Pedig csak a jó Isten látta, hogy milyen minden borraalót hazahordott a legnagyobb nyáron felibe kaszálta a pü, hédért az asszony, gyerek, — aki már inas — s esténként, ha munka végeztével kitelepedtek a küszöbre, négyen vakarták, cirogatták, méregették a jámbor jószágot, amit most szép csendesen elhajtott a mérsáros az udvarukról.

Aztán láttam kicsi kabátban didergő embert is a bélyeges bódé előtt. Tavaly, emlékszem, jóforma bőrkabát volt rajta, ami most zálogban pihen, mert bélyegre kellett a pénz.

A legszomorúbb, amit a sok közül ellestem mégis az volt, amikor a kétségbesett szülők feltörték a gyermekük persejét, sírva vették ki belőle a százötven leit, melyet cipőre gyűjtött a gyermek, aki most, tél küszöbén, vékony posztó papucsban az iskola helyett legfennebb az eresz szélén merészkedik ki.

Némi vigasz, hogy meghosszabbították ez a cserélési határidőt. December 31. Elég sok idő van még odáig. De azért tudom, hogy sok gyermeknek elmarad a dió a cipőből, az öklömmnyi karácsonyfa az asztalkáról, mert valahonnán, valamiből mégis csak elő kell teremteni arra a pénzt, ami ha elveszne, a mindennapi kenyér elvesztésével is többet, sokkal többet jelentene mindannyiunknak.

Földi István.

* Ideges embereknek és lelkibetegeknek az igen enyhén ható, mindig megbízható természetes „Ferenc József” keserűvíz — reggel éhgyomorra egy pohárral bevéve — rendes bélműködést, jó emésztést és elegendő étvágyérzetet teremt. Az orvosok ajánlják.

A NAGYKANIZSAI KATOLIKUSOK ÉS A SPANYOL NEMZETI KORMÁNY TÁVIRATVÁLTÁSA. Nagykanizsáról jelentik: A katolikus front a napokban tiltakozó gyűlést tartott, amelyen állást foglalt a vörös megmozdulással szemben. A gyűlés táviratban üdvözölte a burgosi kormányt. Most Salamancából Lisszabonon át távirat érkezett Nagykanizsára. A táviratot a nemzeti kormány külügyminiszteriumi kabinetirodájának vezetője küldötte s Franko tábornok nevében köszönetét fejezte ki az üdvözlésért.

Szlovák iskolák Bihar és Salaj megyékben. București. Saját tud. Bihar és Salaj megyékben az ottani szlovák telepeken tíz új iskolaépületet avattak fel, amelyekben a tanítás nyelve a szlovák lesz. Csehszlovákia részéről a felavató ünnepségeken résztvett Teodor Hudek miniszter, a szlovák nemzeti tanács elnöke, nagyobb küldöttség élén. Továbbá a bucurești követség részéről Koholusek főkonzul, aki beszédében ismertette, hogy e szlovák telepek 100 évvel ezelőtt létesültek.

URMÁNCZY NÁNDOR MEG MINDIG ESZMELETLENÜL FEKSZIK. Budapestről jelentik: Urmánczy Nándor állapota még mindig változatlanul súlyos és az életveszélyen még nincs túl. Az utóbbi órákban mindenestre némi enyhülés mutatkozott s az orvosoknak némi reményük van, hogy talán bizni lehet a beteg felépülésében. Urmánczy egyébként még mindig eszméletlenül fekszik és mesterségesen táplálják.

Öt évi fegyházra ítélték a carei kereskedő gyilkosát. Saját tud. A zálati törvényszék most tárgyalta annak a kegyetlenségű elkövető gyilkosságnak a bűnperét, amely február 19-én történt Urziceni község közelében, a román-magyar határon. Amint megírtuk, Szilvás Ferenc szolgaleány vasútvállal agyonverte Balogh László carei fűszerkereskedőt, aki családi ügyek elintézésére véget akart átmenni Magyarországra, de a csendőrség nem adott ki határátelérőpárt. Balogh a kocsmában összetalálkozott Szilvással, aki vállalkozott arra, hogy rejtett csévényen átcsépezze Baloghot a határon. Utközben azonban agyonverte és kirabolta. A zálati törvényszék most öt évi fegyházra ítélte Szilvást. Az ügyész súlyosbításért fellebbezett.

HAZÁRULÁSI PER HUSZONNYOLC OSZTRÁK KOMMUNISTA ELLEN. Bécsből jelentik: A csendőrség az alsóausztriai Amstettenben titkos kommunista szervezettel leplezett le. A Linzer Tagespost szerint huszonnyolc kommunistát hazaárulás vádjával bíróság elé állítottak. A csendőrség által megtartott házkutatások eredményel jártak. Sok puskát, több gépfegyvert, 8 ezer töltényt és 25 kézigranátót találtak a kommunisták rejtekhelyein.

* Paradoxonnak hangzik és még sem az, amikor azt állítják, hogy az Odol karcuságát megőrzi. Sportot űző hölgyek és urak be fogják Önnek bizonyítani, hogy a legjobb lehelés és felhűzés Odolla történeti szájbőlítés által érhető el, miáltal minden más kellemetlen érzésnek eleje vétetik. Ha iszik Ön, ezzel folyadékot juttat testébe és testsúlyát növeli, miáltal veszélyeztetni vonalait. Ha a sportnál Odolt használ, úgy karcuságát óvja meg.

ORIÁSI VIHAR TOMBOL AZ ANGOL PARTVIDÉKEN. Londonból jelentik: A brit partvidéken 48 óra óta erős vihar tombol. A szél óránként 123 kilométeres sebességgel söpör végig a vidéken. Számos sebesülés történt, az anyagi kár is igen nagy. Két komphajó, melynek fedélzetén 40 utas volt, Forth of Forth előtt vesztetel, mert a nagy vihar miatt nem tud kikötni.

Tíz éves kislány pusztulása az autóbussz kerekai alatt. Cluj. Saját tud. A vármház közelében a Cluj 669. jelzésű társasgépkocsi, amely utasokkal zsufolva jött Bistrita felől, elütötte Curtu Viktor 10 éves kislányt. A gyermek oly szerencsétlenül zuhant a gépkocsi alá, hogy a kerekék szétroncsolták a koponyáját, nyomban meghalt. A szerencsétlenül járt gyermek édesanyja Curtu Teodoro, amikor meghallotta, hogy kislánya az autóbussz kerekai közt pusztult, fejét ragadott, hogy hosszút álljon a gázoló gépkocsivezetőn. Csak nehezen tudták megnyugtatni. A vizsgálat eddigi megállapítása szerint a gépkocsivezetőt nem lehet okolni a tragédiáért, mert a szerencsétlenséget a kis Curtu Viktor vigyázatlansága okozta.

RÓMAI CSÁSZÁKOK ARANYPENZE EGY LAUSANNEI HÁZ PADLÓJA ALATT. Lausanneból jelentik: Egy ház padlózata alatt hetven aranytalálta, amelyek Traján, Antonius és Hadrián császár képét viselik. A pénzdarabok teljesen épek.

Borzalmas vasúti katasztrófa Focșaninál

Hibás váltóállítás miatt kisiklott a személyvonat. — Hét halott, ötvenegy sebesült

București. Saját tud. Focșani állomás bejáratánál borzalmas vasúti szerencsétlenség történt hétfőn déli 12 órakor.

Csernovitz felől București felé tartó személyvonat két utolsó kocsija kisiklott, az egyik, egy harmadosztályú vagon felborult, pozdorjává zúzódt s az utasok közül hatan holtan, tizenketten súlyos sebesülésekkel, 39-en könnyebb sérülésekkel maradtak a romok között.

Szerencsétlenséget az idézte elő, hogy a váltó kezelője, Gagut Filip az állomási forgalmi tisztviselő rendelkezését hibásan értelmezte és

idő előtt fordította el a váltót, úgy hogy a személyvonat utolsó két kocsija még nem haladhatott át rajta.

A felborult harmadosztályú kocsija az utolsó-előtti volt, ezt még egy másodosztályú kocsija követte, amely szintén kisiklott, de ennek komolyabb baja nem történt. A vonat első, sértetlen része rövid idő múlva folytathatta útját.

A szerencsétlenség bekövetkezése pillanatában rettentő pánik tört ki az utasok között. A vonat, amely szerencsére már lassan haladt, hamar meg tudott állni s az utasok mind az összezúzódt vagonhoz siettek, ahol

a romok között valósággal véres hústömeggé válvá, egymás hegyén-hátán feküdtek és jajveszkeltek a sebesültek, összekeverve a halottakkal.

A vasúti egészségügyi szolgálat teljesen csődöt mondott. Az állomáson köztér orvosság pedig egyáltalában nem volt található, úgy hogy majdnem két óra telt el, míg az első segélyeket nyújtani lehetett és a sebesültek bekötözését megkezdheték.

A súlyos sebesülteket a focșani kórházba szállították, ahol egy közülük az est folyamán kiszivedett s így

a katasztrófának eddig hét halott áldozata van.

A halottak között van egy Giurgea nevű gimnáziumi növendék, aki édesanyjával és a nagynénjével együtt utazott. Nagynénjének semmi baja sem történt, édesanyja azonban a kórházban behalt sérüléseibe. A jelentések szerint a hatóságok teljesen elvesztették a fejüket. Senki se fogantatott idejében intézkedéseket a sebesültek elszállítására és a halottaknak a romok közül való kiemelése iránt. Három halottat csak délután öt órakor szedték ki. A halottak és sebesültek nagyrésze egyszerű falusi ember, köztük több hadirokkant.

HAT HALÁLOS ALDOZATA VAN SIGHETEN A VÖRHENYJÁRVÁNYNAK. Saját tud. Az országserzte pusztító vörhenyjárvány Sigheten eddig hat halálos áldozatot követelt. A hatóságok mindent megtesznek a járvány elfojtására.

Rendezik a cluji taxi-sofőrök fizetését. Clujról jelentik: Az itteni taxisofőrök a vasmunkás szakszervezet vezetésével már régebbi idő óta bérmozgalmat indítottak. Tekintettel arra, hogy a taxi-sofőröknek a vonatkozó törvény értelmében eztrájkolnoki nem lehet, ügyük döntőbíróóság elé került. A döntőbíróóság, amelynek elnöke dr. Dan János munkabírói elnök volt, kötelezte a tulajdonosokat, hogy egy hónapon belül készítsenek szabályzatot, amely a sofőrök fizetését és munkafeltételeit rendezi. A munkaadók a szabályzatot elkészítették és jóváhagyás végett felküldték a munkaügyi miniszteriumba. A jóváhagyott és most életbelépett új szabályzat szerint a sofőrök havi fizetése ezután 600 lei és a keresetük 20 százaléka lesz. Eddig a sofőrök csak a bevétel 20 százalékát kapták. A terjedelmes szabályzatban benne van az is, hogy a tulajdonosok csak szervezett sofőrt alkalmazhatnak és ha sofőrré van szűkségük, azt a cluji vasmunkás szervezet közvetítőjétől kell kérniük.

NEGYVENKÉT ÉVIG UTAZOTT EGY LEVELEZŐLAP. Az Adria partján levő Bakarba (Buccari) most érkezett meg Lorenza Cuculic címére egy levelezőlap, amelyet 1894 február 27-én az 50 kilométernyire fekvő Pólában adott fel Ivan Matesic. A levelezőlap 42 év alatt mind az öt világrészt bejárta és a legkülönbözőbb országok pecsétjeivel volt tele, mire azonban rendeltetési helyére megérkezett, a címzett is, a feladó is már régen meghaltak.

100 pengőre ítélték, mert a pesti telefonautomatába 1 leleseket dobott. Budapestről jelentik: A büntető járásbíróóság 100 pengő pénzbüntetéssel sújtotta Erzmán Chaim Izidor tőzsdetárgyat, aki hosszú időn keresztül állandóan 1 leles pénzdarabot használt a telefon-automatában. Erzmán azt állította, hogy a kérdéses alkalommal, amikor tettenérték, csak izgatottságában és rövidlátó volta miatt dobott egyleest az automatába. Azért volt izgatott, mert percekkel előbb 60 pengőt vettett a tőzsdén.

Fázott a mezőn és felgyújtotta a szalmakazlat. A cefai csendőrség jelentette az oradeai ügyészségnek, hogy Magyar Tódor 15 éves ateasi lakos Cefáról ment hazafelé, ahol a malomban örölni volt. Az uton nagyon fázott s hogy kissé megmelegedjen, Ateas község előtt felgyújtotta Török József szalmakazalját. A mezőn dolgozó emberek üldözőbe vették Magyar Tódort, aki azonban elmenekült. A szalma nem volt bebiztosítva s a kár meghaladja az 5000 leit.

Ipari gimnázium létesül Diciosanmartinban. A köztisztviselők megfosztott Diciosanmartinban, a volt vármegyeháza épületében ipari gimnáziumot létesítenek. A város nagy érdeklődéssel várja az új tanintézet beszállásolását, ami már ebben a hónapban meg is történik.

HELTAI JENŐ KAPTA MEG A VOJNITS-DIJAT. Budapestről jelentik: A Magyar Tudományos Akadémia hétfőn délután összes ülést tartott s ezen kihirdették a Vojnits-bizottság jelentését az elmúlt színházi év legjobbnak ítélt darabjairól. A bizottság három darabot javasolt kitüntetésre: Molnár Ferenc: „Csoda a hegyek között”, Kállay Miklós: „A Rominok kincse” és Heltai Jenő: „Néma levante”. A három közül a Heltai darabot véleményezték a legkíválóbbnak és a jutalmat, egy emlékérmel Heltainak ítélték oda.

Megjelent a „Hírnök” októberi száma. A „Hírnök” országrészünk egyik legjobban szerkesztett szépirodalmi folyóirata. Legutóbbi számának tartalmából megemlíti az alábbiakat: P. Trefán Leonard: A templomépítő Ferenc. — Földes Zoltán: Szüretelnek. — Holló Ernő: Ipolyi Arnold. — Váth János: A csárda új szelleme. — Kállay Miklós: A katolikus költészetről. — Thurzó Gábor: Garden party. — Nagy Mária: Érett kalászból sose hull tenyeremre mag... P. Jánossy Béla: Lángok a kolostorban. — Józsa János: A legrégibb román krónikák magyar történelmet érintő részei. — Püspöki látogatás. — Nyáry László: Végéhez közeledik Ezerterem csodás kincseinek feltárása. — Rák István: A díktátor halála. — Kosáryné Réz Lola: A palack. — Dr. P. Boros Fortunát: Kármel. — M. Ferenc: Csak játék volt... — Csűrös Emília: A csoda. — Nyáry László: Budapesti levél. — Öt perc vízi a szerkesztőségben. — Színház. — Szemle. — Krónika. — Rejtély. — A Hírnök előfizetési ára egész évre 160 lei. Megjelenik havonta. Szerkesztősége és kiadóhivatala: Cluj, Szentferenc-rendi kolostor.

BEKULDOTT HIREK

Krisztus- király ünnepség Careiben. Az itteni apácázárda elemi iskolájában vasárnap, okt. 25-én délután igen kedves, vonzó Krisztus- király ünnepséget rendeztek a növendékek. A több gyermekszámból összeállított műsort hatalmas közönség hallgatta végig. Az ünnepi beszédet Tempfli Márton s. lelkész mondta.

A mercuria-ciuclii katolikus főgimnázium öregdiáktalálkozója. Saját tud. A helybeli katolikus főgimnázium védőszentjének, Szent Imrénének a tiszteletére az új intézet huszonöt éves felavatása évfordulója alkalmából, november hó 8-án, vasárnap öregdiáktalálkozóval egybekötött jubiláris ünnepséget rendez. Délelőtt szentmiszt lesz az intézet kápolnájában alkalmi szent beszéddel, délután hat órakor pedig ünnepélyi tornacsarnokban színvonalas, gazdag műsorral. Többek között a diákok megjelenítik Garaynal végtelenül kedves, finom humorú Obsitosát. Az intézet, mely országrészünk egyik legjelentősebb tan- és finevelőintézete, szeretettel várja régi növendékeit barátságos, férfias kézfogóra. Jelentkezéseket a főgimnázium igazgatósága címén kérünk. A részletesebb sorrendet közelebbről közöljük.

Az oradeai Kereskedelmi Csarnok Őszi árúmintavásárának erkölcsi mérlege

A kiállítási terület helyszüke és némely rendezési hibák akadályozták a teljes sikert

A fokozott érdeklődés miatt egynapos meghosszabbítás után, hétfőn, este zárult az oradeai Kereskedelmi Csarnok „Őszi Árúmintavásár”-a. Az üzleti eredmények felmérése még korai volna, bár a jelek szerint érdemesebb megrendelések gyéren történtek. Ebben azonban nem a vásár rendezése, vagy a kiállított anyag árbeli, illetve minőségbeli fogyatékosága volt a hibás. Ezért a gazdasági forgalom sokéves meddősege felel, mely az erők kitelezésére elő akadályok özönét állítja.

Ami viszont az erkölcsi sikert illeti, — készségesen állapítjuk meg, hogy e tekintetben várakozáson felül álló sikert könyvelhet el a rendezőség. Vonatkoztatjuk pedig ezt a megítélésünket főképpen a látogatottságra, melynek sűrűsége ugyszólván állandó zsúfoltságot okozott. Beszédese bizonyítéka ez annak, hogy a város, a megye, a közelebbi és távolabbi vidék közönségéből nem halt ki az érdeklődés olyan megmozdulások iránt, melyeknek létjogát és hasznosságát ösztönösen megérzi.

És éppen mert az érdeklődés ily felfokozott volt, ismét önmagától vetődik fel a kérdés: miért nem oldják meg végre Bihar fővárosában a kiállítási csarnok kérdését? A Kereskedelmi és Iparkamara ugyan emeltetett pár évtől ezelőtti ilyen rendeltetésű épületet, — azt azonban még a legnaivabb lelkek sem állíthatják, hogy a Rhédey-kert emez építészeti csudabogara kiállítási, vagy vásári célnak megfelelő. Tornya is van, oszloprengete is van, ámde a férőhelyekről végképpen megfélekedtek azok, akik a tervnek és a kivitelezésnek elkövetői, avagy tréfásan szólva, „bűnségédi bűnrészesei” voltak.

Ez tehát nem megoldás. Különösen, ha számításba vesszük, hogy a város vezetősége a nyári szezon idejére az „Oradeai és Bihori Hónap” megrendezésére készül, melyet kiállítás és vásár nélkül elképzelni is alig lehet. Sok dologra költünk olyan százazreket, amelyek könnyen nélkülözhetők volnának. Az idegenforgalom roppant érdekeit azonban nem karoljuk fel, pedig egyszer már számot kellene vetnünk azzal a ténnyel, miképp Oradeára, mint kulturgócpontra és idegenforgalmi „belépő állomás”-ra, Bihar megyére pedig, mint turisztikai és néprajzi értékekben szerföltött gazdag területre, igen nagy szerep vár, melynek betöltése jelentős gazdasági előnyök kiadás forrásává válhat.

Dicsérjük a Csarnok vásárrendezésének leleményességét, mely a szinte nevétségesen szűk helyen elfogadható, sőt olykor meglepő produkált. És elismeréssel adózunk a rend miatt, melyet a nemegyszer életveszélyes tönkésben mindvégig megőrzött. Pedig: rövidzárlat... pánik... tömegkatasztrófa! Dehát — Istennek hála — az elektrifikálás művét is az élő lelkiismeret komoly megfontoltsága irányította.

Rendezési hibák is akadtak, noha kétségtelen, hogy a tízéves tapasztalatokat jól értékesítették s az előhaladás a tökéletesülés útján letagadhatatlan. Túltengett azonban a helyszínen „detailizáló” árusok felvonulása. Ezt a jövőben kerülni kell, vagy az ilyen kiállítókat egészen elkülönített csoportba tömörítse a rendezőség. Nem egyezik össze a mintavásár komoly fogalmával. Az árúmintavásároknak — ez már nemzetközi alapelvként jegyeztesedik ki — a tőzsdei jellegnek kell kidomborodnia. Az árúmintavásár nem a közvetlen fogyasztóhoz, hanem az áruforgalmazó vállalatokhoz szól. A vásáron kiállított áruk csak minták, amelyeknek alapján a megrendelések eszközölhetők. A nagy nemzetközi vásárokon éppen ezért tilos is minden helyszíni eladás. Persze, ennek az elvnek szigorú érvényesítése nálunk még lehetetlen. De legalább annyit meg kell tennünk, hogy az „árus”-okat küszöböljük ki a „mintavásár” valódi területéről. Hiszen az ilyen alkalmi árusítások ma is a legítim kereskedelem is 100000-ig

takozhatik. Egyelőre ne legyünk nagyon szigorúak: *különtsük el őket csupán, de az általuk elfoglalt terület legyen a komoly termelő iparé.*

Végző: Nagy örömünkre szolgált, hogy a törzsköcs kézműves iparosság is megjelent a vásáron. — élén a kiváló Szabó Károly oradeai műasztalossal, aki egy valóban remekművű ebédlővel igazolta, hogy még mindig a régi: művész a tervezésben és tökéletes a kivitelezésben. (—ob—)

Rendelet az árdrágítás ellen

Az oradeai rendőrkezesztura a belügyminisztérium 11650. számú rendelete alapján a következő rendeletet adta ki:

A minisztertanács 2210. számú határozata alapján elsőrendű közszükségleti cikkeknek nyilvánítottak az alábbi árucikkek:

Szódavíz, barchend, zefir, perkaál, pouplin, lepédő-vászon, szövétlárak, gyapot, cérna, posztó, zsákok, gyapju, fonal, zsineng.

Ingek, alsónadrágok, harisnyák, kész ruhák, kabátok, felöltők, kalapok, kucsmák, hócipők és sárcipők.

Talp, könnyű és nehéz féltalpak, fekete bőrök, box-, sevro-bőrök, cipők, női cipők, csizmák, bocskorok és bakancsok.

Turó, kávé, tea, főzőcsokoládé, száraz bab, citrom, lencse, gyertya, makaróni, borsó, olajbogyó, mandula, mustár, dió, rizs, szilva, kén, só, szappan, keményítő, szóda, napraforgó olaj, olajbogyóolaj, kenderolaj, cukor, konzervek, hagyma, fokhagyma, burgonya, káposzta, zöldpaprika, paszternák.

Vörösréz, alumínium, réz, aszbeszt, kalapács, üst, kasza, szeg, ekevas, vasvilla, gereblye, vasláncok, lapátok, nittek, ólom, ásó, acél, kocsiengely, ekék, kapák, drótok, csavarok, vaslemez, csákány, fejsze, zink, lámpaüveg. Téglá, mész, cement, cserép. Tüzifa, szén, nyersolaj, Benzín, petróleum.

Ezen cikkeket a kereskedők kötelesek látható helyen kifüggeszteni; a vevő kívánságára pedig az eladási számlán kívül kötelesek azon számla másolatát is átadni, amelyből kitűnik, hogy ők milyen áron vásárolták a cikkeket.

A vendéglőkben és nyilvános helyiségekben kiszolgált és a spekulatív törvényben fel nem sorolt cikkek után csak 30 százalékos haszon számítható fel a vételáron felül.

15 nap és 1 év között terjedő fogházbüntetéssel és 3000 és 500.000 lei közötti pénzbírsággal sújtandak azok, akik az árak indokolatlan emelése és a szabadverseny megakadályozása céljából:

a) a belső piacon árukat oly mértékben halmoznak fel, amely túlhaladja szükségleteik, vagy eladási képességük határait;

b) hamis híreket terjesztenek, amelyek be-

MARGUERITE BOURCET :

A megtört pecsét

(Regény).

A modern kor vajudó házassági problémáinak egyik érdekes esete. Tündéklő, forró és színes regény, az új francia társadalom és francia vidék remek rajza.

Ara 95 lei és 15 lei portó.

Kapható könyvosztályunkban.

5 esztendő óta elköltöttem több mint 130000 leit...

ezt írja nekünk Kertész Géza nyug. szeszgyárvezető Tg.-Sácueschől, majd folytatja: „...AZ Önök által küldött 1 üveg Gastro D. amerikai gyógyszer már annyira javította nagymérvű fejfájás gyomorbajom és lekötötte savképződésem, hogy mondhatom bátran, Istennek hála, hogy 60 százalékkal egészségesebb vagyok és enni is tudok, amit eddig csak nagyon kis mennyiségben tudtam. Szíveskedjenek 1 üveg Gastro D-t utánvétellel küldeni, hátha a második üveg használata után teljes gyógyulást kaphatok, amit Isten után remélek is. Másoknak is bátran ajánlom a Gastro D-t...”

Ezen sorokhoz minden kommentár felesleges.

Gastro D. kapható az ország minden gyógyszerárában és drogériájában, vagy postán megrendelhető 130 lei utánvét mellett Császár E. gyógyszerárában, București, Calea Victoriei 124.

folyással bírhatnak a gazdasági és pénzügyi helyzetre;

c) nagyobb árakat ajánlanak fel, mint amennyit az eladók kérnek;

d) megegyezést létesítenek vagy tömörítéssel egy bizonyos áron való eladásra, — vagy arra, hogy egyes árukat ne árúsítsanak;

e) arra igyekeznek rábírní a kereskedelmi áruk tulajdonosát, hogy tagadják meg az árusítást, vagy emeljék fel az árakat;

g) jogos kereskedelmi és ipari szükséglet nélkül kivonnak a forgalomból vagy megsemmisítenek árukat, vagy megtagadják a raktáron lévő áruk eladását.

g) megcsalják a vásárlókat azáltal, hogy egy árut mással pótolnak, vagy a kért áru helyett más gyártmányt, vagy származású árut szolgáltatnak ki;

h) bármely célból hamis számlát használnak.

A rendelet végrehajtásával a kerületi főnök-komiszárok kapnak megbízást, akik kihágási jegyzőkönyveket vehetnek fel.

Az oradeai rendőrség rendeletéhez hasonló rendeletet adtak ki az ország összes többi rendőrhatalmától is.

**Mindenszenti gyertya
negyedkiló 12 lei
Aszódinál Oradea Sas-palota**

* Az egész város zenekedvelő közönsége, felfokozott kíváncsisággal várja a cluji opera társulat csütörtök esti előadását Verdi Örökbecsű Trubadurját. Az az érdeklődés, amely az előadást megelőzi, valóban példátlan, a Mária királynő színház jobboldali pénztára állandó ostromnak van kitéve, mindenki igyekszik jó helyet biztosítani magának. Hasonló az érdeklődés a november 3-án esti Cigánybáró és a november 4-iki Bohémek előadása iránt. Az oradeai nagyközönség már évek óta tudja azt, hogy a cluji opera társulat valahányszor városunkba jön, tudásának és művészetének mindig a legjavát mutatja be és a hallgatóság egy felejthetetlen est emlékével távozik a színházból. Mind három előadás egy-egy élmény, amelyet nemzeti színpadunkon kívül nem látni és hallani kell. Jegyelővétel délelőtt 10—1-ig, délután 5—8-ig.

Temetések. özv. Bolba Simonné szül. Papp Juliánna 70 éves korában meghalt. Temetése szerdán 4 órakor lesz a Haller kápolnából. — Filip Rusalim 49 éves korában meghalt. Temetése ma 3 órakor lesz Borsan. (Erdélyi „Concordia”).

Öngyilkos lett a rossz bánásmód miatt. Kedd délelőtt a beiusi csendőrség telefonon jelentette az oradeai ügyészségnek, hogy Sferlea Demeter 17 éves segéd öngyilkossági szándékból sósavval megmérgezte magát és meghalt. A csendőrség és a munkakamara vizsgálatot indított az öngyilkosság ügyében s megállapították, hogy Sferlea Demeter azért lett öngyilkos, mert gazdája rosszul bánt vele s legutóbb is súlyosan bántalmazta. A vizsgálat folvik.

HOGYAN ÉLJEN A VESEBAJOS EMBER!

Orvosi tanácsok vesebajosok számára.

Irta dr Lukács Pál belgyógyász főorvos. — E nélkülözhetetlen munka tartalomjegyzékéből: A vese szervezete és működése. A vesebetegségek tünetel. A vesebetegségek különböző formái. A vesebetegségek okai. A vesebetegségek megelőzése. A vesebetegségek vizsgálati módszerei és azok jelentősége. Vizeletvizsgálat. A vesék működési vizsgálata. Egyéb vizsgálati módszerek. A vesebetegségek gyógykezelése. Diétás gyógymódok. Általános alapelvek. A sómentes, illetve sószegény diéta. Karell-féle kúra. Gerson-féle kúra. Diétás gyógyeljárások vesekő és húgykő bántalmaknál. Gyógyszeres és sebészeti kezelés. Egyéb gyógyeljárások. A vesebetegek konyhája. Táplálékaink konyhasótartalma. Táplálékaink fehérjetartalma stb. —

Beszerezhető: Kiadóhivatalunkban.

Ára 95 lei és portó.

Vidéki rendelésnél plusz portó.

RÁDIÓ

Az órákat romániai időszámítás szerint közöljük.

SZERDA, OKTÓBER 28.

București. 7.30 Reggeli műsor közvetítése. 13 Gramofonlemez. 13.25 Sporthírek adása. 13.40 Gramofonlemez. 14.15 Hírek közvetítése. 14.30 Gramofonlemez. 15 Hírek. 16.45 Előadás. 18 Felolvasás. 18.15 Gramofonlemez. 19 Időjelzés, időjárás, időszerű anyag. 19.15 Gramofonlemez. 19.50 Felolvasás. 20.10 Beethoven: F-dúr vonósnyegyes a Metzler-nyegyes előadásában. 20.45 Könyvek, folyóiratok. 20.50 Popescu Gábor énekel. Brahms: Két dal. Strauss R.: Alkonyi álom. Vágy. Muszorgszkij: Ballada. Perez: Fiatal lány. Emlék. 21.15 Felolvasás. 21.30 Rádiózenekar. Szimfonikus zene. Közben 22.30 Hírek. 23.20 Gramofonlemez. 23.55 Hírek.

Budapest I. 7.45 Torna. Utána: Gramofon. 8.20 Étrend. 11 Hírek. 11.20 és 11.45 Felolvasás. 12.10 Vizjelzőszolgálat. 13 Harangszó. 13.05 Gerő Márta zongorázik. 13.45 Hírek. 14 Hanglemezek. 14.20 Pontos időjelzés. 15.40 Hírek. 17.15 Diákféltóra. 17.45 Pontos időjelzés. 18 A Budapest-Terézvárosi templom Kamarakórusának műsora. 18.50 Közvetítés a Mentők Székházából. 19.20 A rádió szalonzenekara. 19.45 Müller Pál dr előadása. 20.40 Közvetítés a Nemzeti Színházról. Feltételes megállóhely. 23.45 Max Reger emlékezete. 1.05 Hírek.

CSÜTÖRTÖK, OKTÓBER 29.

București. 7.30 Reggeli műsor közvetítése. 13 Gramofonlemez. 13.25 Sporthírek adása. 13.40 Gramofonlemez. 14.15 Hírek közvetítése. 14.30 Gramofonlemez. 15 Hírek. 16.45 Előadás. 18 Rádiózenekar. Schubert: A csodahárfa, nyitány. Strauss R.: Rózsalovag, keringő. Lortzing: A vadász, nyitány. Lehár: Arany és ezüst, keringő. Strauss János: Nyitány; Orvendjétek az életnek, keringő. Közben időjelzés, időjárás, időszerű anyag. Lortzing: Cár és ács, részletek. Strauss János: Pázmán, balett. Lincke: Luna, balett. Delibes: Kassya, balett. 20 Felolvasás. 20.20 Török zene lemezek. 20.55 Holescu György énekel. 21.15 Felolvasás. 21.30 A gárdazászlóalj zenekarának szimfonikus hangversenye. 22.30 Hírek. 22.45 Motzoi-zenekar. 23.55 Hírek.

Budapest I. 7.45 Torna. Utána: Gramofon. 8.20 Étrend. 11 Hírek. 11.20 és 11.45 Felolvasás. 12.10 Vizjelzőszolgálat. 13 Harangszó. 13.05 A rádió szalonzenekara. 13.30 Hírek. 14.20 Pontos időjelzés. 14.30 Balalajka. 15.40 Hírek. 17.15 Nádai Pál előadása. 17.45 Pontos időjelzés. 18 Cigányzene. 19 Gazdáknak. 19.15 Gerhard Hüsch

énekel. 19.50 Uhl Antal előadása. 20.20 Hanglemezek. 21.10 Kisebbségi magyar írók együttes estje. 23.15 Hírek. 23.25 Az Operaház tagjaiból alakult zenekar. 1.05 Hírek.

PÉNTEK, OKTÓBER 30.

București. 7.30 Reggeli műsor közvetítése. 13 Gramofonlemez. 13.25 Sporthírek adása. 13.40 Gramofonlemez. 14.15 Hírek közvetítése. 14.30 Gramofonlemez. 15 Hírek. 16.45 Előadás. 18 Felolvasás. 18.15 Sibiceanu-zenekar. 19 Időszerű anyag. 19 A zene folytatása. 19.55 Felolvasások. 20.35 Közvetítés az Operaházról és hírek. 23.55 Hírek külföldre németül és franciául.

Budapest I. 7.45 Torna. Utána: Gramofon. 8.20 Étrend. 11 Hírek. 11.20 és 11.45 Felolvasás. 12.10 Vizjelzőszolgálat. 13 Harangszó. 13.05 Hanglemezek. 13.30 Hírek. 14.20 Pontos időjelzés. 14.30 Cigányzene. 15.40 Hírek. 17.15 Diákféltóra. 17.45 Pontos időjelzés. 18 Szöllőssy Alfréd dr előadása. 18.25 Harmonika-kettős. 18.50 Sportközlemények. 19 Szalonötös. 19.50 Komor András vidám csevegése. 20.20 Az Operaház előadásának ismertetése és 20.30 az előadás közvetítése: Faust 21.40 Hírek. 22.30 Külügyi negyedóra. 24 Időjárásjelentés. Majd Erényi Gusztáv németnyelvű előadása. 24.15 Tangózenekar. 1.05 Hírek.

SZOMBAT, OKTÓBER 31.

București. 7.30 Reggeli műsor közvetítése. 13 Gramofonlemez. 13.25 Sporthírek adása. 13.40 Gramofonlemez. 14.15 Hírek közvetítése. 18 Katonazene. 19 Időszerű anyag. 19.15 Katonazene. 20 Felolvasás. 20.20 Táncczene. 21 Felolvasás. 21.15 Rádiózenekar. Gabriel: Keringő. Bendix: Ünnepe a gyermekkertben. Borchert: Fox. Chavoit: Ezen az éjszakán, tangó. Waldteufel: Nyári est, keringő, Caravaglio: Gyermekjáték. Noack: Intermezzo. Lorens: Induló, Ganne: Norvég mazurka. Schütt: Dal, Winkler: Pasodoble. Benatzky: Tangó. Smatek: Spanyol tánc. Rust: Kínai teaház. 22.30 Hírek. 22.45 Vendégülöi zene. 23.55 Hírek.

Budapest I. 7.45 Torna. Utána: Gramofon. 8.20 Étrend. 11 Hírek. 11.20 és 11.45 Felolvasás. 12.10 Vizjelzőszolgálat. 13 Harangszó. 13.05 BESZKÁRT-zenekar. 13.30 Hírek. 14.15 Pontos időjelzés. 14.40 Sztáray Gizi énekel. 15.40 Hírek. 17.15 Harsányi Gizi mesél. 17.45 Pontos időjelzés. 18 Közvetítés a Gázgyárból. 18.45 Cigányzene. 19.30 Mit üzen a rádió? 20 K. Kabos Ilonka zongorázik. 20.35 Irodalmi és zenés hangképek az ósztről. 22.25 Hírek. 23.15 Időjárásjelentés. 23.20 Mario Louise Ussing izlandi dalokat énekel. 23.40 Az Operaház tagjaiból alakult zenekar. 1.05 H.

Apróhirdetések

Apróhirdetések díja szavankint 3 lei, vastagabb betűvel 8 lei. Legkisebb apróhirdetés ára 20 lei. (Az állástkeresőknek 33 százalék kedvezmény). Cím a kiadóban 10 lei.

Lakás

Butorozott szoba teljes ellátással november 1-re kiadó. Str. Ciordas No. 50.

Két utcai szoba konyha és mellékhelyiségekből álló lakás kiadó. Oradea, Str. Leaganului 12. sz.

Kétszobás, előszobás, fürdőszobás udvari lakás november 1-re kiadó. Oradea, Str. Cogalniceanu No. 43-a.

Kiadó

egyszobás lakás. Oradea, Str. Dimitrie Cantemir 55. és Str. Pavel 17. szám.

Sírlámpák,

öblönyök eladók. Oradea, Bul. Regele Ferdinand 13. az udvarban jobbra.

Különféle

Őszi ültetésre

gyümölcsfát, fenyőt, bukszust, rózsát nagy készlet miatt nagyon olcsón árusít Czira kertész. Oradea, Strada Prága 24.

Pár napja

elvezett egy német vizsla. Megtaláló vagy nyomravezető jutalomba részesül. Oradea, Str. Wilson 25.

Őszi

(francia) barack csemétek kaphatók dr. Kaczián Kálmán gyümölcsösében. Oradea, dr. J. Ciordas u. 46. A csemétek már szállíthatók.

Gyomorégés, és gyomorsavtúltengés, emésztési zavarok, epeháj ellen biztos hatású a Magotin gyomorpor. Ára 60 lei. Lerakat: Csanda gyógyszerár, Oradea.

Élő- és művirág

koszorúk Mindszentre és temetésre legszebb kivitelben, legolcsóbban készíti Czira virágüzlet, Oradea P. Reg. Maria 2

Epekő,

vesekőbántalmaitól és gyomorhajától, köszvényétől és reumájától könnyen és gyorsan szabadulhat. Kérjen válszabélyeg csatolásával Utmutatót „Sanitas” jellege alatt. Cím a kiadóhivatalban.

Róm. kat. püspökség háromszobás modern magánháza Briand-utcán novembertől kiadó. Püspöki palota, gazdasági hivatal.

Alkalmazás

Boltiszolgálat

csapოსnak vagy kifizetőnek ajánlkozom. — Markovits, Oradea, Str. Rosiori 6.

Oktatás

Felelősséggel

elvállalom elemisták, liceumi magántanulók és liceumi rendes tanulók házi oktatását előkészítését. Cím a kiadóban.

Megérkeztek

az első külföldi halkülönlegességek

Egy db óriási ruszli 250, Kalla Ostsee, Göngyhál, Ostsee-saláta, óriási sós hering darabja 8.— lei, a la noozolyi vaj-sajt 10 deka 6 lei, negyed kg. 14 lei. 1 kg. gyögméz 40 lei.

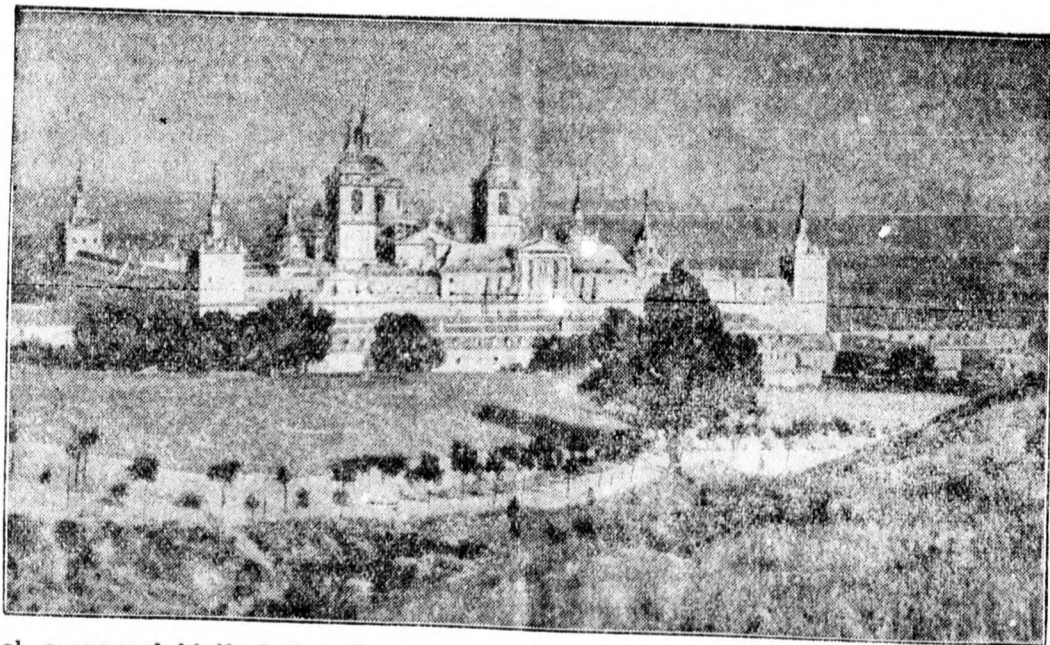
Aszód. nál Oradea Sas-palota

Legszebb KORDA-könyvek:

Csávossy: Egy sir a Duna felett	55 lei
Ijjas: Názáretí	85 "
Veremund: A lélek párbeszéde Istennel	30 "
Krane: Magna Peccatrix (regény) fve	110 "
	ktve 155 "
Müller: Ferrero M. Benigna Consolata	fve 95 "
Müller: Ferrero M. Benigna Consolata	ktve 135 "
Ijjas: Sziennai legenda (regény) fve	70 "
	ktve 125 "
Csávossy: Örök igazságok	fve 235 "
	ktve 305 "
Plus-Zsámár: Kereszt királyi utja	ktve 130 "
Plus: Hogyan imádkozunk	45 "
Herwig: Farkasok között	55 "
Tissot: Hibáink jórafordításának művészete	80 "
Takocs: Edua áldozata (regény)	130 "
Csávossy: Jézus Szíve Elmélkedések	55 "
Boue: Mit rejt a jövő?	35 "

Vidéki megrendeléseknél plusz 15 lei portó.

Kapható: KÖNYVOSZTÁLYUNKNÁL.

Escorial, a spanyol királyok temetkezési helye néhány nap óta a nemzet csapatok kezén van.

Készült a Szent László-nyomda Rt. kőrforgógépén, Oradea, Strada Regele Carol II No. 5.